

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

VITA ET MARTYRIUM SANCTORVM GALA-
CTIONIS ET EPISTEMES, AVTHORE SIMEONE
Metaphraste. Habetur in tomis Aloysij.

PHOENICIAE, quæ est ad montem Libanum, multæ
quidem sunt aliæ quoque ciuitates, tam ad austrum, quam
ad septentrionem: eius autem est ea quoque, quæ est alia-
rum omnium præstantissima, & ad partes sita boreales,
Emesa: quæ quidem tulit & aluit virum nomine Clitophon-
tem, genere insignem, diuitijs nulli ciuium inferiorum:
intelligentia alijs longè acutiorem. Ei cõiuncta erat vxor
nomine Leucippe, alioqui quidem bonis moribus, & ta-
li marito conueniens, & ne pulcherrimis quidem cedens
forma corporis: vno autem hoc solo erat infelix, quòd
esset sterilis. Quæ de causâ cum multis probris à marito
appeteretur, magna opprimebatur animi ægritudine, & nihil non
moliebatur, cupiens solui ab his vinculis.

Noubris.
Cap. 1.

Patria & pa-
rentes S. Ga-
lactionis.

Mater eius
sterilis.

Cum ambo ergò hoc sibi probro ducerent & dedecori, quòd non essent parètes
filiorum, neque vllum essent habituri hæredem suarum facultatum, per quem genus
rursus eis conferuaretur, quoniam acciderat vt illo tempore valdè inualesceret cul-
tus simulacrorum, & cuidam Secundo ciuitatis Emesæ relictio committeretur gentili
quidem religione, animo autem planè barbaro, cui nihil aliud erat curæ, nisi omnes
euertere Christianos, & pietatem pro viribus excindere radicibus: quoniam, inquam,
res piorum in tanto versabantur periculo, vnusquisque fuga sibi salutem compara-
bat. Vnus verò, nomine Honofrius, habitu monachus, moribus bonus & religiosus,
omnino quidem recedens, & in tali tempore ac tempestate relinquere periclitantes
animas imbecilliorum, statuit non esse viri pij, & eius qui se ascripsit chorò eorum,
qui sunt eiusmodi. Verumenimverò cum liberè eloqui pietatem, & in pericula se-
ipsum conijcere, iudicasset non esse alienum à reprehensione, neque consentane-
um legibus veræ religionis, tenebat medium: & alba veste contegens monasticam,
erat animo verè monachus, & ea exercebat, quæ ei vitæ conueniebant, & ita callidè
eludebat impietatem. Itaque propter pietatem paupertatem simulans, erat mendic-
us voluntarius, & domos obiens ob vsum rerum necessariorum, ipse dabat potius
panem, qui potest confirmare animos, eos in quos inciderat, instruens sermonibus
pietatis, & adhortans fugere pro viribus ab ijs, qui se procùl à vita remouent, & sepa-
rant à creatore.

Cap. 2.

Apud Eme-
sam magna
persecutio
Christiano-
rum.

Honofrius
egregi mo-
nachus.

Cum ergò aliquandò accessisset ad ædes Clitophontis, petebat alimentum, manus
extendens, & voces emittens, quæ possent inducere animum ad misericordiam. Ac-
cidit autem, vt tunc esset Leucippe conturbata, & plena tristitia, vt porè quòd maritus
ei exprobrasset sterilitatem. Cum ergò Honofrio, qui videbatur molestus, iussisset oc-
cludi fores: ille autem, vt qui nihilo magis sciret, quid veller, & quòd accessisset poti-
ùs daturus, quam accepturus, propterea instabat petens, donè propter hanc lauda-
bilem impudentiam fuit accersitus, & benignè acceptus. Motis ergò verbis & sermo-
ne producto, de se quidem narrauit Leucippe, quòd manca esset ei matrix, & quòd
nullus deus esset inuentus vsq; in hodiernum diem, qui eam posset relaxare ab ijs vin-
culis, & liberare à dedecore filiorum egestatis. Sed meritò, inquit Honofrius, non es
consecuta, quòd petebas, quæ tales voluisti adiutores habere sterilitatis. Nam qui ipsi
exercuerunt opera plena probro & dedecore, quomodo possent ipsi alios à dedeco-
re liberare? Sed si nunc audiens, & verum Deum velis agnoscere, qui cuncta potest,
videbis ad te solam redeuntem vtilitatem. Quinetiam tuum genus poteris afficere
beneficio, tanquam quandam hæreditatem ad eos transmittens veram religionem.
Leucippe his adhibebat animum, & se tanquam bonam terram præbebat verborum
illius feminibus.

Cap. 3.

Mendicat
stipe Hono-
frius, vt lu-
cretur ani-
mas homi-
num.

Reprehedit
Leucippen,
quòd deos
inuocarit.

Hic autem vir diuinus primùm quidem excelse Trinitatis diuinam introduxit ei co-
gnitionem: Deindè eam est adhortatus ad studium virtutum. Deindè eam docuit
sanctificationem, quæ efficitur ex salutari baptismate: per quod erit expurgatio prio-
rum inquinamentorum. Ostendit autem habitum quoque monasticum, quo erat
qui-

Cap. 4.
Catechesin
ei proponit.

quidem indutus, sed eum tegebat, declinans insultum malignorum venatorum, & quod accessisset propter eius salutem, simulans petere elemosynam. Illa verò ad hæc respondit: Timeo, inquit, nè inciderim in duo contraria. Vnum quidem, quòd ijs, qui hanc habent fidem, & appellantur Christiani, magnæ quidem intèduntur minæ ab eo, qui nunc rerum potitur: grauiora autem sunt, quæ eas consequuntur, supplicia. Alterum verò, quòd si ego transeam ad pietatem, & recedam à decretis Maiorum, si qui mecum cohabitabit, non subierit eandem mutationem, sed dein ceps sequatur eam, quam nunc tenet religionem, quomodò in vno & eodem consenserimus, qui debemus esse vnum, cum simus maxima parte diuisi? Hanc mihi solue dubitationem, & me liberabis ab aliarum rerum solitudine.

Cap. 5.
Leucippe credit in Christum.

Baptizatur.

Scit se concepit se fecit.

Christus crucifixus ei apparuit.

Cap. 6.

Maritum suum ad fidem trahit.

Cap. 7.

Parit Galactionem.

Galactionis præclarum ingenium.

Ille autem cum & multa alia dixisset, & adiecisset: Tuus quoque maritus mox conuertetur ad eandem religionem: ei adeò paruit, vt ancillis quoque statim iussit, vt facerent quod ipse diceret. Cum vnum ergo ex dolijs, quæ alicubi illic erant in horto, ita iubente Honofrio, illæ aqua implerent, catechismo prius instituta Leucippe, alijs quoque ab eo factis, quæ sunt de more Christianis, diuinum baptismum consequitur. Paulopost autem illinc quidem recessit Honofrius, ei diligenter precipiens, vt fidem seruaret & Christi præcepta. Leucippe autem fingens se ægrotare, erat separata, fugiens mariti consuetudinem. Neque enim volebat, cum iam esset purificata spiritu, & diuinum accepisset lauacrum, id polluere incestis mariti congressionibus. Cum autem dies aliquot præterijissent, agnouit se in vtero concepit, quod etiam paulopost euadit manifestum Clitophonis. Ille autem ignorans veritatem: Nunc mihi, inquit, vidèris o vxor, placuisse dijs immortalibus: & propterea digna es iudicata, cuius curam gerent. Illa verò cum se parum retinisset. Nè mihi, inquit, deos nomines, o marite, nolo enim: sed Deum vnum, qui est vniuersi Dominus & effector, qui tuæ & nostræ curam gerit, qui non solum potest soluere sterilitatem, sed etiam facile est illi facere quæcunque vult. Ille autem, Et quis est hic, inquit, aliorum fortissimus, & qui nos tam benignè intuetur? Leucippe autem: Mihi, inquit, is in somnis apparuit, o suauissime, formam quidem habens humanam, manus autem extensas in Cruce, qui etiam mihi vteri statim soluit vincula, & ad hanc conceptionem excitauit admirabiliter. Cur ergò non nos quoque eum potius attendemus & colemus, & omnia nostra ab eius benignitate pendere oportere statuemus?

Dixit autem Clitophon, cum parum siluisset, vt daret menti tempus deliberandi: Scio, inquit, quem dicis: nempe is est, qui colitur à Galilæis: & reuera habet magnas vires & inexpugnabiles. Sed quis feret eius, qui rerum potitur, scintillam? Leucippe autem lubenter quod dictum fuerat arripens, Interim quidem, inquit, o caput mihi venerandum, occultus erit noster in eum cultus. Sic enim effugerimus impiorum malitiam. Licebit verò aliquandò, eius virtute nobis opem ferente, etiam in die honestè ambulare, & lucis opera facere manifestè. Hæc dicens, postquam habuit maritum, ad omnia parentem, (oportebat enim & Christi apparere benignitatem, & quod ei de marito prædixerat Honofrius, minimè excidere) deinceps nihil ampliùs reticendo, sed liberè & apertè omnia de monacho exposuit: quòd is scilicet eam baptizauerit, & quòd hoc est, quod eius matricis soluit nodos difficiles. Deindè etiam adiecit, nihil esse impedimento, quo minùs ipse quoque diuinum baptismum consequatur. Et enim mihi inter cætera hæc quoque prædixit vir ille diuinus, fore vt te quoque, o charissime, mox haberem meæ fidei socium. Hæc & illa dixit, & quæ dicta sunt, paulopost deducta sunt ad effectum, & ipse quoque diuinum baptismum est consecutus, & didicit arcana pietatis, cum diuinus & admirabilis Honofrius ad hæc rursus inseruisset.

Cum autem iam venisset tempus pariendi Leucippes, & filium peperisset masculinum, accersitus rursus Honofrius, consueta vtilitas, bonum à Deo missum, & quod genitum fuerat, rursus per ipsum fuit regeneratum beato baptisinate, & ab ipso accepit appellationem, & fuit nominatus Galaction: fuitque, appellatio, certa futurorum prædictio. Is enim editus fuit mundus ex mundis, & ex generosis germen verè generosum. Procedente autem tempore, paulatim Galaction additamento ætatis adiecit etiam intelligentiam, atque adeò habebat ingenium supra ætatem. Traditus verò ludis literarijs, & in perfectioribus exercitijs disciplinis, præclara sua indole vel ipsos magistros relinquebat à tergo. Cum ageret autem vicésimum & quartum annum,

annum, curæ erat patri, ei conuenientem vitæ coniungere sociam, cum mater Leucippè iam è vitâ excessisset.

Erat autem tunc quædam virgo, pulchritudine & morum honestate antecellens omnibus. Et erat nomen Episteme, quæ nobilitatis & gloriæ famam habebat primam inter mulieres. Eam despõdit Galactio, nunc quidem ad speciem matrimonij, post eam autem ad vnionem animæ. Cum verò vitæ cum ea societatem agrè ferret Galactio, & apertè ostenderet se eius congressus & complexus non admittere, propter religionis dissimilitudinem, & quòd ea non esset particeps diuini baptismatis, à necessarijs sapè exigebantur rationes, qui eam rem agrè ferebant, & grauius expendebant. Cum autem solus aliquandò apud solam fuisset Episteme, ab ea rogatus, quanam esset causa odij, dixit Galactio se non posse aliter ferre vitæ cum ea societatem, nisi eam viderit secum conuenire in religione. Dicebat enim apertè, esse impium, mundum coniungi cum immundo. Si ergò, ó vxor, est tibi grata nostra tecum vitæ societas, crede mihi optima consulenti. Et quoniam in præsentia est inopia sacerdotum, qui constituti sunt ad hoc, vt ad baptismum inseruiant: fieri autè non potest, vt aliter sit quispiam & nominetur mundus, nos hoc donum, prout tempus concedit, ipsi vt cunquè peragemus.

Cum autem vidisset eam ad hoc morem gerentem, iubet vnum ex tubis horti impleri aqua: & ita omnibus inscientibus baptizat Epistemen. Ipsa autem, cum post baptismum octo dies præterissent, nouam quandam & insolitam videt in somnis visionem. Videbatur enim versari in quibusdam ædibus regijs, pulchritudine quæ verbis explicari non potest, insignibus: in quibus tres vtrinquè chori stabant circa parietes. Quorum vnus quidem habebat viros visu honestos, & veste nigra indutos. Secundus autem mulieres, quæ se habebant similiter. Tertius verò erat virginum, in quibus iucunda quædam florebat alacritas, & liberalis gratia in vultu arridebat. Mulieres autem illæ nigra veste indutæ, videbantur etiam habere quasdam pennas, & ignem emitere, à quo quicquid incidebat, videbatur comburi. Cum autem id, quod visum fuerat, audiuisset Galactio, dicebat id hanc habere potestatem. Dixit enim hos tres choros esse eorum, qui se à mundo separant, & ab ijs quæ sunt mundi, & seruât virginitatem, & elegerunt vitam agere Christo conuenientem. Eorum autem, qui erant nigra veste induti, ipsos dixit esse similes Angelis: illorum enim pennæ & ignis, simul celeritatem & vires exprimunt inexpugnabiles.

Episteme autem his auditis, statim ostendit generosum animum, & rerum honestarum amorem: & capta desiderio magnitudinis eorum, quæ visa fuerat: Num verò, inquit, ó marite, si à nobis inuicem discesserimus, & ad Deum accesserimus, poterimus eam quoquè, quæ est inter nos, conseruare affectionem? Da mihi huius rei firmam & certâ cautionem: nec ego vnquam recusabo, quo minus sim tibi sociam huius propositi. Cum autè sibi inuicem sanctè dedissent fidem, nunquam esse à se inuicem animis disungendos, Galactio cum Deum precibus de more esset allocutus, suggestit Episteme ea, quæ erant futura ei conducibilia, dicens: Tu quidem abi, & indigentibus, quas habes facultates, distribue liberaliter, credens te non eas consumere, sed thesaurum potiùs in locum tutum reponere. Ego autem huius rei me tibi proponam exemplar, & primus rerum mearum faciam distributionem, non auara & parca manu, sed munificè & abundè eas exhauriens. Venies autem tertio die, & prout vtrisque visu n fuerit, dispensabimus.

Cum ergo ea, quæ habebant, distribuissent, & inter se conuenissent, Eutoimio omnium, quos habebant, famulorum beneuolentissimo sequi iussu, egressi sunt vitam suscipiuri solitariam. Cum autem confecissent iter decem dierum, veniunt ad montem, qui ab incolis quidem appellabatur Publius: est autem prope montem Sina. Quo in loco cum in decem monachos incidissent, qui vitam exercebant monasticam, eis narrarunt suum scopum & institutum, & rogârunt, vt adscriberentur in eorum numerum: quod quidem fit non multis post diebus. Et Galactio quidem refertur in ordinem horum viro- rum: Episteme autem mittitur ab ipso ad quoddam procùl remotum monasterium, in quo quatuor exercebantur virgines.

Cum hanc ergò vitæ agendæ rationè elegisset Galactio, quam non viam quidem inijt, quæ posset docere moderationem? Quem autem sensum non erudit, limites & modos imponens omnibus, & cogens eos parère rationi? Ità autem ei curæ fuerunt ieiunia, vt duos annos semel in hebdomada pane solo vesceretur, coque modico, &

Cap. 8.

Episteme-
virginè sibi
despondet.Baptismus à
quibus con-
ferendus.

Cap. 9.

Visio Epi-
stemes.Visionis ex-
positio.

Cap. 10.

Galactio &
Episteme
omnia sua
dant pau-
peribus.

Cap. 11.

Coplectun-
tur vitæ mo-
nasticam.

Cap. 12.

Ecce sancti
exercitia.

MARIUS
 VII
 5

Junia, Vig-
liae, Oratio-
nes, Pudici-
tia.

quantum satis esset, ad viuendum. Cum inedia verò se etiam exercebat in vigilijs, & in perpetuo studio orationis. Pudicitie autem tantam curam gessit, vt nec venire quidem in conspectum mulieris vnquam induxerit in animum, ex quo fuit ad vitam adscriptus monasticam. Huius autem rei est apertum iudicium, quòd cum duo monachi matrem haberent, quæ non solum curam gerebat virtutis, sed iam erat prouecta ætatis, & consueuerat in vita monastica, & rogarent vt eam videret, & maternarum esset precum particeps, non sustinuit.

Cap. 13.
Sauit in
Christianos
Imperato-
ris pleucio.

Cum sic ergò se haberet, & ad omnem virtutem recta via incederet, non visum est hoc maligno tolerandum: sed eum subiens, qui tunc administrabat imperium, eum irritauit aduersus omnes Christianos, & effecit, vt aduersus eos apertam moueret persecutionem. Eos enim inuasit, partim quidem per se, partim autem per similitè affectos vicarios grauissimè puniens. Ad eum autem accedentes, qui tempore seruiebant, dixerunt eos, qui montem Sinam habitabant, deos quidem habere contempuit: vnum autem solum Deum colere, eumque Crucifixum, & ei omnem offerre adorationem. Statim ergò illa, tanquam stimulo, percussus oratione, iussit cohorti militum ire ad montem, & victos ad se ducere eos, qui ipsum inhabitant, Christianos. Quo autem tempore, qui missi fuerant, in locum venerant, & viros diuinos erant comprehensuri, Episteme in dicto monasterio se exercens vt monacha, circa medià noctem videt somnium. Videbatur enim simul cum Galactione venire in quoddam palatium; fuisse autem eorum capita coronis à Rege redimita. Manè verò œconomus monasterij ea, quæ viderat, communicans, apertè didicit quorsum tenderet somnium. Is enim dixit palatium quidem esse regnum cælorum: Regem autem ipsum esse, qui verè & solus & naturaliter regnat: coronas autem hoc significare, eos mox esse processuros ad certamina, & aduersarijs futuros planè superiores.

Visto Epi-
stemes iam
monacha.

Exponit eam
œconomus
monasterij.

Cap. 14.
Galaction
abducitur
captiuus.

Cum ergò milites, vt iussi fuerant, accessissent, & alij omnes se in fugam cõiecessent, inueniunt duos solos monachos, quorù vnus erat Galaction. Cùm ergò ille quoque ab eis ductus esset, & hoc rescuisset Episteme, & sedisset in loco sublimi mōris, ex quo ipsa videns non poterat videri, illa cernebat oculis, quæ non potuisset quidem auribus accipere, victum abduci Galactionem, & qui esse grauiam passurus pro certo putabatur. Se ergò humi prosternens, vehementer rogabat ancillam, vt sineret eam propere ad Galactionem, & si liceret, eadem subire vincula. Si autè vitam quoque illum oporteret relinquere, ipsam quoque eandem mortem esse subituram. Inter vtroque, enim iam pridem conuenisse, nè vnquam disungerentur ab eadem mente & affectione. Graue ergò & indignum esse dicebat, si tempore vocante ea videretur esse oblita patrum conuentorum. Ministra autem verbis quidem primum conabatur eam abducere ab incepto: Cùm autem non persuaderet, finit eam facere quod veller.

Cap. 15.
Vide mirū
feruore lan-
tæ Episte-
me.

Illam ergò cum eas, quæ cum ipsa erant, postremò esset allocuta, institit vestigijs Galactionis. Cùm autem propè esset, Domine mi, clamabat, & dux meæ salutis, nè me quæ tua sum recuses: nec obliuiscaris eorum, quæ inter nos conuenerunt. Quæ cum audiissent acres ministri impietatis, è media via sunt reuersi, & comprehensam ipsam circumdant vinculis, cum nihil aliud dixissent, sed valde lætati essent ad ipsam interrogationem. Galaction verò nè sic quidem affectus, à diuinis abstinere admonitionibus: sed & ingrediens, & circumdatus vinculis, ea dabat quæ par erat, monita: Nè te, dicens, o vxor, fraude circunueniant inimici, aut grauiam ad terrorem inrentantes, aut ijs quæ sunt mundi incitantes ad impietatem. Interim autem dum hæc dicerentur, venit quidam festinanter, & vultu magnum tumultum significans, in crastinum diem esse reseruatam sanctorum examinationem, cum ita sit visum Præsidi. Manè ergò Iudex iubet eos adduci in locum, in quem mos est adduci reos iudicandos.

Cap. 16.
Galactio &
Episteme si-
stunt coram
Præsido.

Cum ij autem magno studio producti essent, Præsides statim non de fortuna, non de ea quæ ipsos tulit patria, non de aliquo alio ex ijs, quæ consueuerunt: neque accessit ad verba, quæ possunt persuadere: sed toruè & minaciter intuens Galactionem: Quis hic est tristis & cogitabundus, (nimia ira dixit incitatus) & cuiam alij diuinum cultum tribuens, deos negligit? Galaction autem nihil formidans, neque de solita quicquam mutans constantia: Vita quidem, inquit, sum monachus: à Christo autem habeo, quòd vocor Christianus: cui etiam, vt qui rectè sentiam, tribuo cultum. Cùm verò sanctus eum multis probris insectaretur, & deos eius ludificaretur, & a quæ amētes vocaret eos, qui colunt hæc inanima, ponè victum manibus iussit execrandus eum verbe-

tenebræ sunt, quantæ sunt tenebræ? Nisi tu illos fortè (quod non credo) lucere dixeris, qui quæstum æstimant pietatè, qui in hæreditate Domini, non quæ Domini, sed magis quæ sua sunt, quæritant. Quid dico quæ sua sunt? Perfectus sit & sanctus etiam sua quærens, suaque retinens, si ab alienis cor manusq; contineat. Meminerit tamen, qui sibi vsque huc fortè peruenisse videtur, eundem exigi sanctitatis gradum & ab ethnico. An non milites suis iubentur cõtenti fore stipendijs, vt salui fiant? Magnum verò Ecclesiæ doctõri, si sit sicut vnus militum: aut certè (quod ad illorum improprium propheta loquitur) si vt populus, ita & sacerdos fuerit? O deformitatem. Itane summus merito reputandus erit, qui à summo corruens gradu, hærebit vix infimo, nè abyssò absorbeat? Quàm rarus tamen iste ipse in clero? Quem itè das mihi contentum necessarijs, contemptorem superfluatorum? Lex est tamen præfixa ab Apostolis Apostolorum successoribus: Victum & vestitum habentes, inquit, his contenti simus. Vbi forma hæc? In libris cernimus eam, sed non in viris. Habes verò de iusto: Quia lex Dei eius in corde ipsius, & non in codice. Nec perfectionis is gradus. Perfectus carere & necessarijs paratus est. At gratis istud, Vtinàm superfluis ponatur modus: Vtinàm non cupiamus in infinitum. Sed quid? Fortè reperias, qui hoc possit. Id quidem difficile. Sed vide quid egimus. Quæramus virum optimum, multorum liberatorem, & ecce laboramus in inueniendo, qui seipsum saluum facere possit. Optimus hodiè est, qui non est nimis malus. Vndè quoniam à terra defecit sanctus, videor mihi non superuacue ex his, qui empti sunt de terra, reuocare ad medium Malachiam Episcopum, virum verè sanctum, & nostrorum quidem temporum singularis sapientiæ & virtutis. Iste erat lucerna ardens & lucens, nec extinda est tamen, sed submota. Quis mihi iure succenseat, si readmouero eam? Immo verò non est, quòd mihi ingrati esse mei seculi homines debeant, & omnis deinceps generatio ventura, si quem conditio tulit, reuocem stylo: si mundo restituum, quo dignus non erat mundus: si feruere memoriæ hominum hominem, cuius memoria in benedictione sit omnibus, qui legere dignabuntur: si me excitante amicum dormientem, vox turturis audita fuerit in terra nostra, dicens: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Deindè sepultus apud nos est, nobis specialiter hoc opus incumbit. Quid quòd me inter speciales amicos sanctus ille habebat, & eo loci, vt nulli in hac parte gloriæ secundum fuisse me credam? Nec mercede vacat mihi tantæ familiaritas sanctitatis. Primitias iam accepi. In extremis positus erat, immò in principijs, iuxta illud: Cùm consummatus fuerit homo, tunc incipit. Accurri ego, vt benedictio morituri super me veniret. At ille cùm iam membra alia mouere non posset, fortis ad dandam benedictionem, eleuatis sanctis manibus super caput meum, benedixit mihi, & benedictionem hæreditate possideo: & quomodo ego illum silere queam? Postremò tu id mihi Abba Congane iniungis, reuerendus frater, & dulcis amicus meus, ac tecum pariter (vt ex Hybernia scribis) vestra illa omnis Ecclesia sanctorum. Libens obedio: præsertim quòd non eloquium exigitis, sed narrationem. Dabo verò operam, vt ea sit pura & luculenta, deuotos informans, fastidiosos non onerans. Sanè narrationis veritas secunda apud me est, intimata à vobis, haud alia proculdubio protestantibus, quàm quæ certissimè comperta sunt vobis.

VITA.

Nonèbris 5.
Cap. 1.
Patria S.
Malachia.

Dent. 32.
Parentes.

Dicit literas.

MALACHIAS, noster, ortus Hybernia de populo barbaro, ibi educatus, ibi literas edoctus est. Cæterum de natali barbarie traxit nihil, non magis, quàm de sale materno pisces maris. Quàm verò suaue, quòd in culta nobis barbarics tam urbanū protulit ciuem sanctorum, & domesticum Dei? Qui producit mel de petra, oleumque de saxo durissimo, ipse fecit hoc. Parentes tamen illi fuere genere & potentia magni, iuxta nomen magnorum, qui sunt in terra. At mater mète, quàm sanguine, generosior, satagebat in ipso initio viarum suarum, notas paruulo facere vias vitæ: hanc pluris illi existimans ventosa scientia literaturæ secularis. Ad vtranq; tamen huic non defuit ingenium pro ætate: In scholis literas, domi timorem Domini docebatur, & quotidianis profectibus respõdebat ambo.

ambobus factis, magistro & matri. Nempe à principio spiritum fortis est bonum, per quem erat puer docilis, & amabilis valde, mihi admodum omnibus per omnia gratiosus. Bibebat aut pro lacte de pectore materno aquas sapientia salutaria, & fiebat in dies seipso prudentior. Prudentior, dicam, an sanctior: virumque si dixerò, non me poenitebit. Veritatem enim dicam. Agebat senem moribus, annis puer, expertus lascivia puerilis. Cumque ex hoc cunctis esset reuerentia ac stupori, non tamen indè, vt assolet, insolentior inueniebatur, sed magis quietus & subditus in omni mansuetudine. Non impatiens magisterij, non fugitans disciplina, non lectionis fastidiens, non ludorum denique appetens: quod vel maximè illa ætas dulce ac familiare habere solet. Et proficiebat supra omnes coartaneos suos in ea quidem literatura, quæ illi competebar ætati. Nam in disciplina morum, profectoque virtutum, etiam super omnes docentes se in breui enituit, non tam matre tamen, quàm vñctioe magistra. Hac sollicitante, haud segniter & in diuinis exercebatur, petere secretum, anticipare vigilias, meditari in lege, refici parcius, orare frequentius. Et quia ecclesiam frequenter nec vacabat propter studium, & pro verecundia non libebat, lenare puras manus in omni loco, vbi tamen secretè id posset. Iam tunc siquidem cautus fuit declinare virus virtutum, inanè gloriam. Est vicus prope ciuitatem, in qua dicebat puer quò magister eius frequenter pergere solitus erat, ipso solo comite. Illò euntibus ambobus pariter, ipse (vt postea referebat) retrahebat pedè, sistebat gradum, & stans à tergo magistri, illo quidem non comperiente, expansis ad cælum manibus, raptim quodammodo, ac veluti iaculatam emittebat orationem: & sic dissimulans, magistrum denuò sequebatur. Istiusmodi pio furto puer sapius illudebat comitem & magistrum. Non est dicere omnia, quæ eius principia colore bonæ indolis decorauere: ad maiora, atque vtiliora currendum. Vnum tamen refero adhuc, quòd hoc, meo quidem iudicio, non modò bonæ, sed & magnæ in puero dederit insigne spei. Excitatus aliquandò opinione cuiusdam magistri, (erat enim famosus in disciplinis, quas dicunt liberales) adiurum illi discendi cupiditate. Quippè extrema iam pueritia captans, ad eas literas anhelabat. Intrans verò domum, vidit virum ludentem subula, crebrisque sulcantem tractibus nescio quo notabili modo parietem. Et solo visu offensus puer ferius, quòd leuitatem redoleret, resiliuit ab eo, ac deinceps illum nec videre curauit. Ità cum esset studiosissimus literarum, præ honesto tamen spreuit eas virtutis amator. Tali quodam præludio puer preparabatur ad eum, qui se manebat in fortiori ætate, consilium: iamque ipse aduersarium prouocabat. Et Malachia quidem pueritia sic erat. Porro adolescentiam simili transiuit simplicitate, & puritate: nisi quòd crescente ætate, crescebat simul illi sapientia & gratia apud Deum & homines.

Hinc iam, id est, ab ineunte adolescentia eius, coepit manifestius apparere, quid esset in homine, & gratia Dei in illo vacua non videri. Videns enim industrius adolescens, quòd in maligno mundo positus sit, & cogitans qualem spiritum accepisset, dicebat intra se: Non est spiritus huius mundi iste. Quid isti, & illi? Non est societas alteri ad alterum, non plus quàm luci ad tenebras. Meus ex Deo est, & scio quæ in illo donata sunt mihi. Indè mihi interim adhuc innocentia vitæ, indè continentia decus, indè iustitie fames, indè quoque illa eo securior, quo secretior, gloria mea est testimonium conscientia meæ. Nil horum mihi tutum sub principè mundi. Deindè habeo thesaurum hunc in fictili vase. Verendum nè impingat, & frangatur, & effundatur oleum lætitiæ, quod porto. Et quidem non impingere inter saxa & scopulos distortæ & anfractuose vitæ & vitæ huius, difficilimum. Itane in momento perdam simul omnes, quibus ab initio præuentus sum, benedictiones dulcedinis? Resigno illi potius, à quo sunt, & me pariter. Et ego enim ipsius. Perdo ipsam ad tempus animam meam, nè perdam in æternum. Et quod sum, & quæ habeo omnia, vbi mihi æquæ salua, vti in manu auctoris? Quis ità ad seruandum sollicitus, ad retinendum potens, ad restituendum fidelis? Seruabit tutò, restituet opportunè. Sine retractatione me do ad seruandum illi de donis suis. Non potest mihi perire ex omnibus, quæ in opus pietatis expendero. Fortè & sperare plus aliquid licet. Solet reddere cum vsura, quæ dat gratis. Ità est. Etiam cumulabit, & multiplicabit in anima mea virtutem. Hæc cogitauit, & fecit, sciens absque facto vanas esse cogitationes hominum.

Erat homo in ciuitate Ardinacha, (ipsa est, in qua alitus est Malachias) & homo ille sanctus, & austere admodum vitæ, inexorabilis castigatorem corporis sui, cellam habens

sancta eius pueritia.

Vana gloria, virtutum virus.

Est puer sanctus impatiens omnis leuitatis.

Cap. 2.

1. Iohan. 5.

2. Cor. 1.

Periculosissimum iter vitæ huius inter homines.

Cap. 3.

iuxta

S. Malachias adiungit se ad quemdam virum sanctiss. iuxta ecclesiam. In ea manebat, ieiunijs & obsecrationibus seruens die ac nocte. Ad hunc se contulit Malachias, formam vitæ accepturus ab eo, qui viuum se tali damnauerat sepultura. Et vide humilitatem. A primæua ætate in sancta arte magistrû (quod dubium non est) habuerat Deum: & ecce factus est denuò discipulus hominis, hominis & humilis corde. Si nesciebamus, hoc vel solo nobis ipse probauit. Legant hoc, qui docere, quæ nõ didicere, conantur, discipulos sibi coaceruantes, qui nunquam discipuli existerent, cæci duces cæcorum. Malachias doctus à Deo, doctorem nihilominus quæsuit hominem, & quidem cautè & sapienter. Quid simile, quæso, afferre quibat, in quo æquè daret caperetque experimentû profectûs sui? Si Malachia ex eplum eis pro minimo est, Pauli opus attendant. Nonne Euangelium suum, quod non ab homine acceperat, sed à Christo, cum hominibus tamen censuit conferendum, nè fortè in vacuum curreret, aut ecurrisset? Vbi ille securus non est, nec ego. Si quis hoc scit, viderit, nè non tam securitas sit, quàm temeritas. Sed hæc alterius temporis. Nunc verò sonuit in ciuitate, quod factum est, & commota est vniuersa ad inopinatam nouitatem. Stupebant autem omnes, & virtutem mirabantur, eo que amplius, quo minùs vsitatam in gente fera. Videres tunc reuelari ex multorum cordibus cogitationes. Plerique humano affectu pensantes factum, plangere & dolere, quòd dilectus omnibus, delicatusque adolescens, duris se ad eò laboribus mancipasset. Alij suspicati leuitatem propter ætatem, diffidere de perseuerantia, timere de casu. Nonnulli temeritatem causantes, indignari & fremere in eum, quòd supra ætatem & vires inconsultè rem arduam fuisset aggressus. Verùm ille sine consilio egit nihil. Nam habuit consiliû à propheta, qui ait: Bonum est homini, si portauerit iugum ab adolescentia. Et addit: Sedebit solitarius, & tacebit, quia leuauit se supra se. Sedebat sibi iuenculus secus pedes Imarij, (hoc enim nomen viro) & aut discibat obedientiam, aut se didicisse docebat. Sedebat vt quietus, vt mansuetus, vt humilis. Sedebat, & tacebat, sciens secundum prophetam, cultum iustitiæ esse silentium: sedebat vt perseuerans, tacebat vt verecundus, nisi quòd suo illo silentio in Dei auribus loquebatur cum sancto Dauid: Adolescentulus sum ego, & contemptus: iustificationes tuas non sum oblitus. Et sedebat interim solitarius, quia & sine focio, & sine exemplo. Quis enim ante Malachiam districatissimum viri propositum vel cogitaret attentare? Nempe mirabile omnibus habebatur, non imitabile. Malachias imitabile persuasit, sedendo duntaxat, & tacendo. Intra paucos dies habuit imitatores non paucos, pro uocatos exemplo suò. Ità qui primò solitarius sedit, & vnicus patris sui, fit iam vnus ex multis, fit ex vngenito primogenitus in multis fratribus. Et vt prior in conuersione, ità in cõuersione sublimior: & qui ante omnes venit, omnium iudicio supra omnes emicuit in virtute. Et dignus visus est Episcopo pariter & magistro, qui ad Diaconij gradum promoueretur. Et coegerunt eum.

Ordinatus Diaconus. Cap. 4. Hinc iam Leuita Domini publicè se ad omne opus pietatis accinxit: plùs verò ad eas res, in quibus aliqua iniuria videretur. Deniquè cura erat ei maxima in sepeliendis defunctis pauperibus, quòd hoc sibi non minùs humilitatem saperet, quàm humanitatem. Nec defuit nouo nostro Tobia rediuiua à muliere tentatio, immò à serpente per mulierem. Germania eius indignitatem (vt sibi videbatur) officij exhorrens: Quid facis (inquit) ó insane? Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et hoc illi quoridie exprobrans ingerebat. Sed respondebatur mulieri stultæ iuxta stultitiam suam: Misera, tu eloquij casti vocem tenes, sed virtutem ignoras. Ità ministerium, ad quod coactus accesserat, deuotus tenuit, indefessus exercuit. Vndè & censuerunt etiam sacerdotale officium imponendum illi. Et factum est ità, Erat autem, cum sacerdos ordinatus est, annos natus quasi vigintiquinque. In qua eius vtraque ordinatione, si quid præter canonum formam processisse videretur, vt verè videtur, (siquidem infra vicesimum quintum annum Leuiticum ministerium, infra tricesimum adeptus est sacerdotij dignitatem) donandum sanè tum zelo ordinatoris, tum meritis ordinati. Ego verò istud nec in sancto redarguendum, nec vsurpandum consulo ei, qui sanctus non fuerit. Nec contentus Episcopus, etiam vices suas commisit ei, seminare semen sanctum in gente non sancta: & dare rudi populo & sine lege viuenti, legem vitæ & disciplinæ. Suscepit ille mandatum in omni alacritate, sicut erat spiritu feruens: nec talentis incubans, sed inhians lucris. Et ecce linguæ sarculo cœpit euellere, destruere, dissipare, de die in diem factitans praua in directâ, & aspera in vias planas. Exultabat vt gigas ad discurrendum vbiquè. Diceres ignem vrentem in consumendo crinum vepres.

S. Malachias adiungit se ad quemdam virum sanctiss.

Gal. 1. & 2.

*Vitam vitiu
jurissimam.*

*Thren. 3.
Ibidem.*

Esa. 32.

Psal. 118.

*Ordinatus
Diaconus.
Cap. 4.*

*Studiu erga
sepeliendos
mortuos.*

*Initiatur sa
cerdotio.*

*Episcopus
mandat ei
vices suas.*

vepres. Diceret securim, vel asciam in deiciendo plantationes malas, extirpare barbaricos ritus, plantare Ecclesiasticos. Veterinosas omnes (neque enim pauca inueniebantur) abolebat superstitiones, seu qualisbet, vbi cunquē deprāhendisset, malignitates, immiffas per angelos malos. Deniquē quicquid incompositum, quicquid indecorum, quicquid distortum obuium habuiffet, non parcebat oculus eius: sed velut grandio grossos ē sicubus, & sicut puluerem ventus à facie terræ: sic coram facie sua eiusmodi nitebatur totum pro viribus exturbare, ac delere de populo suo. Et pro his omnibus tradebat iura caelestia optimus legislator. Leges dabat plenas iustitia, plenas modestiæ & honesti: sed & Apostolicas sanctiones, ac decreta sanctorū patrum, præcipueque consuetudines sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in cunctis ecclesijs statuebat. Hinc est, quod hodiè in illis ad horas canonicas cantatur & psallitur, iuxta morem vniuersæ terræ. Nam minimè id antè fiebat, ne in ciuitate quidem. Ipse verò in adolescentia cantum didicerat: & in suo cœnobio mox cantari fecit: cum necdum in ciuitate, seu in Episcopatu vniuerso cantare scirent, vel vellent. Deindè vsum saluberrimum confessionis, sacramentum confirmationis, contractum coniugiorum, quæ omnia aut ignorabant, aut negligebant, Malachias de nouo instituit. Et de his ista pro exemplo sufficiant. Nam & per totum historiæ textum, breuitatis studio plurima præterimus.

Cùm esset illi studium & zelus maximus circa cultū diuinorum, & venerationem sacramentorum: nè fortè de his aliquid constitueret, vel doceret secus, quàm ritus haberet vniuersalis Ecclesiæ, subiit animum adire Episcopum Malchum, qui se plenius de omnibus informaret. Hic erat senex plenus dierum & virtutum: & sapientia Dei erat in illo. Natione quibem Hybernus, sed in Anglia conuersatus fuerat in habitu & proposito monachali in Vintoniensis monasterio. De quo assumptus est in Episcopum in Lefmor ciuitatem Mumoniæ: & ipsa nobilior inter ceteras regni illius. Ibi tanta ei desuper collata est gratia, vt non modò vita & doctrina, sed & signis clareret. Quorum duo pono exempli causa: vt omnibus innotescat, qualem in scientia sanctorum Malachias habuerit præceptorem. Puerum mente captum ex his, quos lunaticos vocant, inter confirmandum sacra vntione sanauit. Hoc ita notum certumque fuit, vt illum mox constituerit ostiarium domus suæ: vixeritq; idem puer incolumis in eo officio vsque ad virilem ætatem Surdo auditu restituit: in quo idem mirabile quiddam confessus est: quod cum sanctus vtrique auriculæ hinc inde digitos immiffisset, duos quasi porcellos ex ipsis exire senserit. Pro his, atque huiusmodi fama crebrescente, nomen grande adeptus est: ita vt ad eum Scoti, Hyberni que confluerent, & tanquàm vnus omnium pater ab omnibus coleretur. Ad hunc ergò Malachias, accepta benedictione patris Imaij, & ab Episcopo missus, cum prosperè peruenisset, benigne à sene susceptus est. Qui annos aliquot cum eo mansit, vt per hanc temporis moram hauriret plenius de pectore veterano, sciens scriptum, Quia in antiquis est sapientia. Sed nec hoc quoquē ad causam defuisse reor: quod magnus ille prouisor vniuersorum, voluit seruum suum Malachiam in loco tam celebri notum fieri omnibus, qui erat omnibus profuturus. Nec enim poterat non esse gratus, quibus notus fuisset. Deniquē vnum interim accidit, per quod ex aliqua parte, quod notum Deo erat in illo, manifestum fecit hominibus. Inter Regem Mumoniæ (quæ est Hyberniæ pars Australis) & germanum eius orta simultate, & fratre factio superiori, Rex pulsus regno, confugit ad Episcopum Malchum. Non tamen, vt ope illius regnum recuperaret: sed magis princeps deuotus dedit locum iræ, & necessitatem in virtutem conuertit, priuatam eligens ducere vitam. Cumque Episcopus Regem suscipere debito honore pararet, abnuuit ille, se malle inquiens tanquàm vnum ex illis esse pauperibus fratribus, qui illi adhererent: regium fastum deponere, & cōmuni paupertate fore contentum, expectare potius Domini voluntatem, quàm per vim recipere regnum: nec velle pro suo honore terreno sanguinem humanū effundere, qui contra se clamat ad Deum de terra. Quo audito, exultat Episcopus: & admiratus deuotionem, satisfacit voto. Quid plura? Traditur Regi paupercula domus ad habitandum, & Malachias in magistrum, ad victum panis cum sale & aqua. Porro ad delicias sufficiebat Regi, Malachia præsentia, vita atque doctrina: ita vt diceret ei: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Ad hæc per singulas noctes lachrymis suis stratus suum rigabat: sed & quotidiano aquæ frigidaæ balneo male calentem extinguebat in carne libidinem. Et orans Rex, cum Rege dicebat: Vide

Vide quā strenuè se gesserit in hoc officio.

Nota quā fecerit Romanæ Ecclesiæ consuetudines.

Cap. 5. Vtinam hæc attenderent nouatores nostræ.

Malchi Episcopi duo miracula.

S. Malachias adheret Malcho Episcopo. Iob 12.

Rex Mumoniæ pellitur à fratre suo.

Exemplum pij Regis.

Nota victum regis huius.

Psalm. 118.

Psalm. 116.

Psalm. 14.

humi.

MURUS

1771
5

humilitatem meam & laborem meum, & dimitte vniuersa delicta mea. Et non amouit Deus orationem eius, & misericordiam suam ab eo. Et exaudita est oratio eius: etsi secus, quam intendet ipse. Nam is quidem sollicitus erat pro anima sua: sed vindex innocentiæ Deus, hominibus ostendere volens, quoniam sunt reliquæ homini pacifico, parabat interim facere iudicium iniuriam patienti, quod ille penitus non sperabat. Et suscitauit Deus spiritum vicini Regis: (neque enim vnus est Hybernia regnum, sed diuisa in plura) Hic itaque videns quæ facta sunt, repletus est zelo: & hinc quidem indignans prædonum libertati, & insolentiæ superbiorum, in deo verò miserans regni desolationem, & Regis deiectionem, descendit ad cellulam pauperis: suadet reditum, sed non persuadet. Instat tamen, spondet opem, de effectu non diffidere monet, Deum affuturum promittit, cui non poterunt resistere omnes aduersarij eius. Proponit etiam oppressionem pauperum, patriæ vastationem, & non proficit. Cæterum accedente mandato Episcopi, & Malachie consilio, de quibus ille pendebat totus, vix tandem acquiescit. Sequitur Rex Regem, & iuxta verbum Regis, sicut fuerat voluntas in celo, tota facilitate pulsus prædonibus, reducit homo in sua cum exultatione suorum, regnoque restituitur suo. Dilexit extunc Rex ille, & semper reuerentis est Malachiam: eoque propensius, quo plenius in sancto viro digna veneratione & amore compererat. Cuius enim tantam meruit in sua aduersitate familiaritatem, sanctitatem ignorare non potuit. Propterea magis in sua prosperitate perpetuis illum amicitijs, deuotisque colebat obsequijs: & libenter audiebat eum, & audito eo, multa faciebat. Et de his satis. Veruntamen non fortuito factum reor, quod ita iam tunc magnificauit eum Dominus in conspectu Regum: sed quia vas electionis sibi erat ille, portatus nomen suum coram Regibus & principibus.

Cap. 6.

Mortua est interim soror eius illa, quam præfati sumus. Nec prætereundæ visiones, quas vidit de ea. Huius siquidem sanctus carnalem exhorruerat vitam, & tanto zelo, vt se deuouerit non visurum eam in carne viuentem. At illa carne soluta, solum est votum: & cœpit videre in spiritu, quam in corpore noluit. Quadam nocte audiuit per somnium vocem sibi dicentis, sororem eius stare foras in atrio, & ecce per rotos triginta dies nihil gustasse. Qui euigilans, citò intellexit, cuius effectus inedia marceret. Et diligenter discussò numero dierum, quem audierat, ipsum esse reperit, ex quo pro ea panem de celo viuum non obtulisset. Tum ille, qui sororis non animam oderat, sed peccatum, beneficentiam, quam inter miserat, rursùm adoritur. Neque id frustra. Non multò post visa est illi peruenisse ad limen ecclesie, necdum tamen posse intrare: apparere etiam in veste pulla. Cumque ille perseveraret, curans ne qua die solita sipe frustraretur: secundò vidit eam in veste sub candida, admissam quidem intra ecclesiam, sed altare contingere non permitti. Tertio tandem visa est aggregari cœtui candidatorum, & in veste candida. Vides lector, quantum valeat deprecatio iusti assidua? Verè regnum cælorum vim patitur: & violenti rapiunt illud. Nonne tibi videtur Malachie oratio vicem quodammodo effractoris exhibuisse cælestibus portis, quando peccatrix mulier fraternis obtinuit armis, quod suis meritis negabatur? Hanc vim, Iesu bone, tu qui pateris, facis, validus & pius ad saluandum, faciens misericordiam, & potentiam in brachio tuo & in sacramento tuo seruans sanctis, qui in terra sunt, vsque in consummationem seculi. Hoc planè sacramentum potens peccata consumere, debellare obuias potestates, inferre cælis reuertentes de terra.

Soror de-
functa ap-
paret S. Ma-
lachie.Oferua quæ
côferat de-
functis Mi-
se & preces.

Matth. 11.

Et Dominus quidem in regione Lesmorensi sic preparabat dilectum suum Malachiam ad gloriam nominis sui. Verum qui miserant eum, minimè iam serentes absentiam eius, missis epistolis reuocant illum. Quo reddito suis, & quidem instructiore de omnibus, quæ oportebat: en opus à Deo paratum, & seruatum Malachie. Vir diues & potens, qui locum Benchor, & possessiones eius tenebat, inspiratus à Deo, cœfestim in manu eius sua omnia dedit, & se quoque. Et is auiculus eius. Sed Malachie spiritus, quam carnis, propinquitatis pluris fuit. Ipsum quoque locum Benchor, de quo cognominabatur, tradidit ei princeps, vt ædificaret ibi monasterium, vel potius reædificaret. Nempe nobilissimū extiterat antè sub primo patre Congello, multa millia monachorum generans, multorum monasteriorum caput. Locus verò sanctus secundusque sanctorum, copiosissimè fructificans Deo, ita vt vnus ex filiis sanctæ illius cōgregationis, nomine Luanus, centum solus monasteriorum fundator extitisse feratur. Quod idcirco dixerim, vt ex hoc vno conijciat lector, quam ingens fuerit reliqua multitudo. Denique ita Hyberniam, Scotiamque repleuerunt genimina eius, vt ea potissimum tempora

Nota Eu-
charistie
vim.

Cap. 7.

Benchor in-
signe mona-
sterium in-
stauratur.Luanus mo-
nachus 100.
monasteria
condidit.

tempora Dauidici illi versiculi præcinnisse videatur: Vistitasti terram, & inebriasti eam, multiplicasti locupletare eam. Flumen Dei repletum est aquis, parasti cibum illorum, quoniam ita est preparatio eius. Riuos eius inebrians, multiplica genimina eius: in stititidijis eius latabitur germinans. Et in hunc modum cæteri, qui sequuntur. Nec modo in præfatas, sed in exteras etiã regiones, quasi inundatione facta, illa se sanctorum examina effuderunt. E quibus ad has nostras Gallicanas partes sanctus Columbanus ascendens, Luxouienſe construxit monasterium, factus ibi in gætēm magnam. Aiunt tam magnam fuisse, vt succedentibus sibi vicissim choris, continuaretur solennia diuinorum, ita vt ne momentum quidem diei aut noctis vacaret à laudibus. Hæc de antiqua dicta sint Benchorēnsis monasterij gloria. Hoc olim destructum à piratis, ob insigne dignitatis antiquæ Malachias, veluti quandam replantaturus paradysum, amplexus est, & quia multa corpora sanctorum dormirent ibi. Nam vt taceam illa, quæ in pace sepulta sunt, ferunt nongentos simul vna die à piratis occisos. Erat quidem ingens loci illius possessio, sed Malachias solo cõtentus loco sancto, totas possessiones & terras alteri cessit. Siquidem à tempore, quo destructum est monasterium, non defuit, qui illud teneret cum possessionibus suis. Nam & constituebantur per electionem etiam, & Abbates appellabantur, seruantes nomine, & si non re, quod olim extiterat. Cumque suaderent multi non alienare possessiones, sed totum simul retinere sibi, non acquieuit paupertatis amator, sed fecit eligi iuxta morem, qui eas teneret, loco (vt prædiximus) retento sibi, & suis. Et fortassis consultus, vt post apparuit, integrum retinuisset, si non magis suã prospexisset humilitati, quam paci. Itaque ex mandato patris Imarij assumptis secum decem circiter fratribus, veniens ad locum, cœpit ædificare. Vbi quadã die cum in securi ipse fecaret, casu ex operarijs vnus, illo vibrante in aëra securim, locum incautè occupauit, quò idus destinabatur: & cecidit super spinam dorsi eius, tanto vtique impetu, quanto ille conatu impingere valuit. Corruit ille: accurrere omnes, putantes aut percussum, aut mortuum. Et tunica quidẽ scissã à summo vsque deorsum, homo verò illæsus inuentus est, tam modicè & summariū perstricta cute, vt vix in superficie vestigiū appareret. Stabat homo incolumis, queni securis prostrauerat, intuentibus & stupentibus, qui circumstantabant. Vndè & facti alacriores, promptiores exindè ad opus inuēti sunt. Et hoc initium signorum Malachia. Porro oratorium intra paucos dies cõsummatum est, de lignis quidem læuigatis, sed aptè firmiterque contextum, opus Scoticum, pulchrum satis. Et exindè seruitur Deo in eo, sicut in diebus antiquis, simili quidẽ deuotione, etsi non pari numero. Præfuit Malachias loco illi tempore aliquanto, patre Imario ita constituyente: ipse rector, ipse regula fratrum. Legebant in vira eius, quomodo conuersarētur, & ipse ante illos præibat in iustitia & sanctitate coram Deo: nisi quòd præter instituta cõmunia, multa singulariter faciebat, in quibus potius præibat omnes, & aliorū nemo illū poterat ad tam ardua sequi. Eo temporis, & eo loci quidam infirmabatur. Cui assistens diabolus, & apertè loquens, suggerebat, nè vnquam crederet monitis Malachia: sed si intraret ad se, cultello eum peteret, & occideret. Quo cognito, qui illi ministrabant, ipso infirmo prodente, verbum proferunt ad Malachiam, præmuniētes. At ille solita arma orationis arripens, impavidus hostem aggressus, & infirmitatem fugat, & demonem. Erat autem nomen viro Malchus. Frater est iste secundum carnem Christiani nostri Mellifontis Abbatis. Ambo enim superstitēs adhuc sunt, sibi in spiritu modo germaniores. Nam ille, vt literatus est, continuò non ingratus, loco eodem cõuersus ad Dominum, habitum simul animumque mutauit. Et cognouere fratres malignum inuidere bonis eorum, & ædificati sunt, facti de reliquo cautiore.

Clericum nomine Michaëlem, dysenteria laborantem, & desperatè, mittens ei aliquid de mensa sua, eodem loco sanauit. Secundò eundem ipsum grauissima infirmitate correptum, & corpore pariter curauit, & mente. Illic enim adhæsit Deo, & Malachia seruo eius, timens nè deterius aliquid sibi contingeret, si denuò ingratus tanto inueniretur & beneficio, & miraculo. Et nunc, vt audiuimus, præest cuidam monasterio sito in partibus Scotia: & hoc nouissimum omnium, quæ ille fundauit. Pro huiusmodi augethebat in dies & opinio, & congregatio Malachia, & grande ei nomen intus & foris, non tamen re grandius. Nempe ibi demorabatur etiam factus Episcopus, quòd locus esset vicinus ciuitati.

Vacabat tunc temporis Episcopalis sedes, & iamdiu vacarat, Malachia nolente assentire. Siquidem ipsum elegerant. Perſistentibus tamen illis, tandem aliquando

Plal. 64.

S. Colubanus & eius monasterium Luxouieſe.

900. monachi vno die occisi à piratis.

Restaurat Malachias Benchorēnsis monasteriū

Magnū miraculum.

Malachias præest monasterio Benchorēnsi.

Vide malignitatem satana.

Cap. 8. S. Malachias curat dysenteriam.

Cap. 9.

Creatur epi-
scopus Co-
nnerethis.

cessit, accedente ad eum faciendam mandato magistri sui, necnon & Metropolitan. Tricesimo ferme ætatis suæ anno, Malachias consecratus Episcopus introducit Connereth: hoc enim nomen ciuitatis. Cum autem cœpisset pro officio suo agere, tunc intellexit homo Dei, non ad homines se, sed ad bestias, destinatum. Nusquam adhuc tales expertus fuerat in quantacunque barbarie. Nusquam repererat sic proteruos ad mores, sic ferales ad ritus, sic ad fidem impios, ad leges barbaros, ceruicofos ad disciplinam, spurcos ad vitam. Christiani nomine, re pagani. Non decimas, non primitias dare, non legitima inire coniugia, non facere confessiones, pœnitentias nec qui peteret, nec qui daret, penitus inueniri. Ministri altaris pauci admodum erant. Sedenim quid opus plurium, vbi ipsa paucitas inter laicos propemodum ociosa vacaret? Non erat, quod de suis fructificarent officijs in populo nequam. Nec enim in ecclesijs aut prædicatis vox, aut cantantis audiebatur. Quid faceret athleta Domini? Aut cedendum turpiter, aut periculosè certandum. Sed qui se pastorem, & non mercenarium agnoscebat, elegit stare, quàm fugere: paratus & animam suam dare pro ouibus, si oportuerit. Et quanquam omnes lupi, & oues nullæ, stetit in medio luporū pastor intrepidus, omnimodis argumentosus, quomodo faceret oues de lupis. Monere communiter: secretò arguere: flere per singulos: nunc asperè, nunc leniter conuenire, prout cuique expedire videbat. In quibus per hæc minis profecisset, cor contritum & humiliatum offerebat pro eis. Quoties noctes totas peruigiles duxit, extendens manus in oratione? Et cum venire ad ecclesiam nolent, per vicos & plateas occurrebat inuitis: & circumiens ciuitatem, perquirebat anhelus, quem Christus acquireret. Sed & foris rura & oppida nihilominus sæpius percurrerebat, cum sancto illo comitatu discipulorum suorum, qui nunquam deerant lateri eius. Ibat, & erogabat vel ingratis cælestis tritici mensuram. Nec vehebatur equo, sed pedes ibat, & in hoc virum se Apostolicum probans. Iesu bone, quanta passus est pro nomine tuo bellator tuus à filijs sceleratis? quanta sustinuit ab hispijs, quibus, & pro quibus loquebatur bona tibi? Quis dignè exprimat, in quantis vexatus, quibus affectus sit contumelijs, quibus iniurijs lacessitus, quoties laesus inedia, quoties afflicus in frigore & nuditate? Attamen cum his, qui oderunt pacem, erat pacificus, instans nihilominus opportunè, importunè. Blaphematus, obsecrabat: iniuriatus, opponebat locum patientiæ, & vincebat in bono malum. Quidni vicisset? Perseuerauit pulsans, & secundum promissionem, tandem aliquandò pulsanti apertum est. Quomodo poterat non sequi, quod veritas prænuiciauerat secuturum? Dexteram Domini fecit virtutem, quia os Domini locutum est veritatem. Cessit duritia, quieuit barbaries: & domus exasperans, paulatim leniri cœpit. paulatim correptionem admittere, recipere disciplinam. Fiunt de medio barbaricæ leges, Romanæ introducuntur. Recipiuntur vbiq̃ Ecclesiastica consuetudines, contrariæ reiciuntur. Reædificantur basilicæ, ordinatur cœtus in illis: sacramentorū ritè solennia celebrantur. Confessiones fiunt, ad ecclesiam conueniunt plebes, concubinatus honestat celebritas nuptiarum. Postremò sic mutata in melius omnia, vt hodiè illi genti conueniat, quod Dominus per Prophetam dicit: Qui antè non populus meus, nunc populus meus.

Verū se de-
clarat pasto-
rem inter
subditos
pessimos.

Psal. 119.

Luc. 11.

Romanas
leges & Ec-
clesiasticas
consuetudi-
nes apud il-
los introdu-
cit.
Osee 2.
Cap. 10.
Iere. 1.

Vide Regis
optimi infi-
gnem pitea-
rem.

Humilitas
S. Malachie

Contigit post annos aliquot destrui ciuitatè à Rege Aquilonaris partis Hyberniæ: quia ab Aquilone pāditur omne malum. Et fortè malū illud benè vtentibus bonum fuit. Quis scit enim, si tali flagello Deus delere voluit mala antiqua, populi sui? Istiusmodi Malachias necessitate compulsus, & ipse exijt cum turba discipulorum suorum. Nec ociosus exitus eius. Hac occasione monasterium Ibracense constructū est, eunte illò Malachia cum suis numero centum viginti fratribus. Ibi occurrit ei Cormacus Rex. Ipse est, qui olim regno pulsus, sub cura Malachie de misericordia Dei consolationem accepit. Et locus ille situs in regno eius. Gaudius est Rex viso Malachia, se & omnia sua exponens ei, & his, qui cum eo erant: vt potè non ingratus, nec in memor beneficij. Adducta incōtinenti animalia multa ad vñs fratrum: multa insuper in auro & argento ad sumptus ædificiorū pro regia liberalitate collata. Ipse quoque erat intrans & exiens cum eis sedulus & officiosus habitu quidem Rex, sed animo discipulus Malachie. Et benedixit loco illi Dominus propter Malachiam. Et in breui factus est magnus rebus, possessionibus & personis. Vbi velut de nouo inchoans, legem & disciplinam, quam alijs imponebat, magis ipse portabat Episcopus & magister. Ipse in ordine vicis suæ, coquina ministerio inferuebat: ipse fratribus, cum recumberent, ministrabat. Inter succedentes inuicem fratres ad cantandū, legendum ve in ecclesia,

non

non se præteriri patiebatur, strenuè implens & ipse officium loco suo, tanquam vnus ex illis. Sanctæ paupertatis non modò participem, sed & principem se exhibebat, ipsius præcipuè super omnes abundantius æmulator existens.

Dum hæc ita aguntur, contigit infirmari Archiepiscopum Celsum: Et ipse est, qui Malachiam in Diaconem, Presbyterum, Episcopumque ordinauit. Et cognoscens quia moreretur, fecit quasi testamentum: quatenus Malachias deberet succedere sibi, quòd nullus alius videretur dignior, qui episcoparetur in sede prima. Hoc præsentibus indixit, hoc mandauit absentibus, hoc specialiter ambobus Mumoniæ Regibus, & maioribus terræ sancti Patricij autoritate præcepit. Cuius reuerentia & honore, tanquam Apostoli illius gentis, qui totam patriam conuertisset ad fidem, sedes illa, in qua & viuens præfuit, & mortuus requiescit, in tanta ab initio cuncti ueneratione habetur: vt non modò Episcopi, & sacerdotes, & qui de clero sunt, sed etiam

Regum ac principum vniuersitas subiecta sit Metropolitanò in omni obedientia, & vnus ipse omnibus præsit. Verum mos pessimus inoleuerat quorundam diabolica ambitione potentum, sedem sanctam obtentù iri hæreditaria successione. Nec enim patiebantur episcopari, nisi qui essent de tribu & familia sua. Nec parùm processerat execranda successio, decursus iam in hac malitia quasi generationibus quindecim. Et eousquè firmauerat sibi ius prauum, immò omni morte puniendam iniuriam, generatio mala & adultera, vt etsi interdum defecissent clerici de sanguine illo, sed Episcopi nunquam.

Deniquè iam octo extiterant ante Celsum viri vxorati, & absque ordinibus, literati tamen. Indè tota illa per vniuersam Hyberniam, de qua superius diximus, dissolutio Ecclesiastica disciplina, censura enervatio, religionis euacuatio. Indè illa vbiqùe pro mansuetudine Christiana, seu subintroducta barbaries, immò paganismus quidam inductus sub nomine Christiano. Nam quod inauditum est ab ipso Christianitatis initio, sine ratione mutabantur & multiplicabantur Episcopi pro libitu Metropolitanò, ita vt vnus Episcopatus vno non esset contentus, sed singulæ penè Ecclesiæ singulos haberent Episcopos. Nec mirum. Nam quomodò tam

morbidi capitis membra valerent: Pro his Celsus, atque huiusmodi malis populi sui vehementer dolens, (erat enim vir bonus & timoratus) curauit omnimodò habere sibi successorem Malachiam: quòd per ipsum consideret posse explantari malè radicatum successorem: qui charus esset omnibus, & quem omnes æmularentur, & Dominus erat cum eo. Nec frustratus est à spe sua. Nam illo mortuo, substitutus est Malachias, non tamen mox, neque id facillè. Ecce enim de femine nequam, qui occupet locum, Mauricius nomine. Is per quinquennium, fretus potentia seculari, incubauit Ecclesiæ, non Episcopos, sed Tyrannus. Nam vota piorum magis in Malachiam conuenerant. Deniquè suadebant eum subire onus iuxta constitutionem Celsi: sed ille,

qui omne sublime haud secus quam suum præcipitium declinabat, bonam sibi videbatur nactus occasionè excusandi, quòd per id temporis introitus eius pacificus esse non posset. Instabant tam sancto operi, & sollicitabant omnes: duo potissimum Episcopi Malchus & Gillebertus. Quorum prior, ipse est senior Lesmoræsis, de quo supra mentio facta est: alter, quem aiunt prima sanctum legatione Apostolicæ Sedis per vniuersam Hyberniam. Qui triennio iam decurso in hac præsumptione Mauricij, & Malachia dissimulatione, non ferentes vltra Ecclesiæ adulterium, dedecus Christi, conuocatis Episcopis & principibus terræ, vno spiritu adeunt Malachiam, parati vim

facere. At ille renuere primùm: prætere se siquidem difficultatem rei, nobilis illius prosapiè multitudinem, fortitudinem, ambitionem: multum esse ad se pauperculum opponere, sed tot, tantis, talibus, taliter radicatis: qui iam annos ferme ducentos, quasi hæreditate possedissent sanctuarium Dei, & nunc quoquè id præoccupassent: non posse illos extirpari, nec cum mortibus hominū quidem: sua non interesse, fundi humanum sanguinem occasione sui: postremò iunctum se sponse alteri, quam dimittere non liceret. Verum illis e contrario instantibus, & clamantibus, quia à Domino sermo egressus est: sed & tota autoritate iubentibus subire onus, atque intentantibus anathema: Ad mortem, inquit, ducitis me: sed obedio spe martyrij, hæc tamen

conditione, vt si iuxta fidem vestram res in melius cedat, & vendicet sibi Deus suam hæreditatem à diripientibus eam, tunc demum omnibus consummatis, & Ecclesiæ pacem habente, liceat redire ad priorem sponsam meam, & amicam, de qua rapior, paupertatem: & pro me illic alium substituere, qui tūc fortè repertus idoneus fuerit.

Nota lector virtutem viri, & animi puritatem, nec honorem scilicet affectantis, nec

Cap. II.
Celsus Archiepiscopus rogat sibi substitui S. Malachiam in Episcopatu.

Nota de auctoritate Archiepiscopi Hyberniæ.

Observa causam multorum malorum in Hybernia.

S. Malachias Archiepiscopi sedem recusat.

Cogitur à principibus & Episcopis provincie acceptare eam.

Vide infra vitam beati viri virtutem & animi puritatem.

formidantis mortem pro Christi nomine. Quid hoc animo purius, quid' ve fortius, ut se exponens periculo & labori, alteri fructum cedat, ipsam in loco principatus securitatem & pacem? Facit hoc, cum liberum sibi ex pacto retinet redditum ad paupertatem, pace & libertate Ecclesie restituta. Spondentibus illis, demum acquieuit voluntati eorum, vel potius Dei: à quo sibi iam olim praestensum recordabatur, quod de se modò dolebat fieri. Nempe iam aegrotante Celsò, apparuit Malachia, & quidè longè postea & nescienti, mulier proceræ staturæ, & reuerendi vultus. Percontanti quannā esset, responsum est esse vxorem Celsi. Quæ tradens ei virgā pastoralē, quam manu tenebat, disparuit. Paucis decursis diebus, Celsus moriens misit baculum suū Malachia, tanquam sibi successuro: quē ut vidit, agnouit ipsum esse, quē viderat.

Cap. 12. Huius præcipuè recordatio visionis terruit Malachiam: nè, si quod diu fatis dissimularet, vltra renueret, diuinæ iam videretur resistere voluntati. Veruntamen ciuitatem non intrauit, quandiu ille incubator vixit: nè hac occasione contingeret mori quenquam ex his, quibus vitam magis ministraturus veniebat. Ità per biennium (nam id temporis superuixit ille) agens extra urbem, strenuè in vniuersa prouincia opus Episcopale exercuit. Illo igitur celeri morte factò de medio, rursum Nigellus quidā, immò verò nigerrimus, sedem præripuit. Et in hoc animæ suæ Mauricius adhuc uiuens prouiderat, ut hunc haberet heredem: in quo qui damnandus exibat, operibus adijcere damnationis persisteret. Erat enim & ipse ex damnata progenie cognatus Mauricij. Cæterum Rex, & Episcopi, & fideles terræ nihilominus conuenerunt, ut introducerent Malachiam. Et ecce consilium malignantium ex aduerso. Quidam de filijs Belial promptus ad malitiam, potens in iniquitate, sciens locum, vbi pariter conuenire decreuissent, multis aggregatis sibi, latenter vicinū occupat collem eminentem è regione: vnde illis tractantibus alia, repentino impetu super incautos irruerēt, & interficerent innocentes. Condixerant enim etiam Regem cum Episcopo trucidare, ut non esset, qui vindicaret sanguinem iustum. Res innotuit Malachia, & intrans Ecclesiam (erat enim propè) eleuatis manibus orauit ad Dominum. Et ecce nubes & caligo, sed & tenebrosa aqua in nubibus aëris diem verterunt in noctem. Fulgura quoque & tonitrua, & horribiles spiritus procellarum, diem vltimum minitantur, vicinamque elementa intentant omnia mortem. Et vt scias lector, quòd oratio Malachia concusserit elementa, solos interceptit tempestas, qui querebant animam eius: solos turbo tenebrosus inuoluit, qui paraucrant opera tenebrarum. Denique ipse, qui princeps extiterat tanti mali, fulmine percussus interiit cum tribus alijs: & fuere confortes mortis, qui fuerant participes sceleris. Quorum sequenti die inuenta sunt corpora semiusta, & putrida, hærentia ramis arborum, vbi quenque spiritus eleuans allisset. Alij quoque tres semiuiui inuenti sunt. Cæteri omnes circunquaque dispersi. Illos autem, qui cum Malachia erant, quantum proximis loco, tempestas omninò non tetigit, nec quicquā molestia intulit. In factò isto recēs capimus experimentum veritatis verbi illius: Quia oratio iusti penetrat cælos. Sed & nouum antiqui exemplum miraculi: quo olim tota Aegypto versante in tenebris, solus Israël in lumine mansit, dicente scriptura: Vbi cunq; Israël erat, lux erat. Huc mihi accurrit & factū sancti Elia, nūc quidè ab extremis terræ nubes & pluias educantis, nūc verò super blasphemos inuocatis igne de celo. Et modò de simili clarificatus est Deus in seruo suo Malachia.

Exod. 10.
1. Reg. 18.
4. Reg. 1.

Cap. 13.
Malachias
fit totius
Hyberniæ
metropoli-
tanus.

Ad preces
S. Malachie
vide quid
colocatum
sit.

Cap. 13.
Malachias
fit totius
Hyberniæ
metropoli-
tanus.

Anno ætatis suæ tricesimo octauo pauper Malachias, pulso incubatore, intrauit Ardinacha pontifex & metropolitanus totius Hyberniæ. Rege verò cæterisque, qui introduxerant eum, ad propria remeantibus, ipse remanet in manu Dei: & remanent illi foris pugna, intus timores. Nam ecce viperea soboles frendens & vociferans se exharedati, tota se intus & foris suscitāt aduersus Dominum & aduersus Christum eius. Porrò Nigellus videns sibi imminere fugam, tulit secum insignia quædam sedis illius, textum scilicet Euangeliorum, qui fuit beati Patritij, baculumq; auro redum, & gemmis preciosissimis adornatum, quem nominant baculum iesu: eò quòd ipse Dominus (vt fert opinio) cum suis manibus tenuerit, atque formauerit. Et hæc summæ dignitatis & venerationis in gente illa. Nempe notissima sunt, celeberrimaque in populis, atque in ea reuerentia apud omnes, ut qui illa habere visus fuerit, ipsum habeat Episcopum populus stultus & inspiens. Ibat homo gyrouagens, & alter satanas circuibat terram, & perambulabat eam, insignia sacra circunferens. Quæ vbiq; ostentans, vbiq; eorum gratia receprabatur, concilians sibi per hæc animos omnium, & à Malachia, quosque potuisset, auertens. Hæc ille. Erat autem princeps quidam de poten-

potentioribus iniqua progenici, quem Rex priusquam ciuitatem exiret, iurare coegerat pacem tenere Episcopo, acceptis ab eo insuper oblidibus multis. Is post Regis exitum, nihilominus ciuitatem ingressus, & occiderent: Timebant verò plebem, Et coniuurantes in necem Malachia, constituere locum & diem: & traditor dedit eis signum. Ipso die cum vespertina iam solennia in Ecclesia celebraret antistes cum vniuerso clero, & multitudine populi, mittit ad ipsum nequam ille in verbis pacificis in dolo, rogans quatenus ad se dignetur descendere, vt faciat pacem. Respondentibus qui assistebant, ipsum potius ad Episcopum deberere venire, Ecclesiam esse competentiorem locum firmandae pacis: siquidem praesenserat dolum. Subiungunt qui missi erant, hoc tutum non esse Principi, timere eum capiti suo, nec se credere turbis, quae se ante hos dies causa Episcopi propemodum interemissent. Cõtendentibus in hunc modum, illis quidem, vt irret: istis verò, nè irret: Episcopus cupidus pacis, & mortis non timidus: Sinite, inquit, fratres, sinite me imitari magistrum meum. Sine causa sum Christianus, si Christum non sequor. Fortè flecto humilitate tyrånum, & si non, vinco tamen exhibens ouì pastor, sacerdos laico, quod mihi ille deberat: Vos quocumque, quod in me est, non parum ædifico exemplo tali. Quid enim si contingat occidit? Non recuso mori, vt vos vitæ ex meteneatis exemplum. Oportet Episcopum (vt ait Episcoporum Princeps) non dominari in clero, sed formam fieri gregis. Hand aliam sanè formam, quam ab illo accepimus, qui humiliavit semetipsum, factus obediens vique ad mortem. Quis mihi det hanc relinquere filijs signatam sanguine meo? Expectemini certè, an sacerdos vester dignè satis à Christo didicerit, mortem non timere pro Christo. Et surgens, coepit ire stentibus cunctis & supplicantibus, nè tantum curperet pro Christo mori, vt tantum Christi gregem desolatam relinqueret. Verùm ille totam spem suam ponens in Domino, tota alacritate perrexit, tribus tantum comitatus discipulis, paratis mori cum eo. Qui vt calcaro limine domus repente se medio intulit armatorum, scuto fidei ipse munitus, concidere facies omnium, quia pauor irrui super eos, ita vt dicere posset Episcopus: Qui tribulant me inimici mei, ipsi infirmati sunt & ceciderunt. Hoc verbum verum est. Videres hostiam stantem, carnicifera ferro armatis manibus vndique circumstantes: & qui immolaret, non erat. Putares stupere lacertos: sic non fuit, qui extenderet manum. Nam & is quoque, qui caput malitiae videbatur, assurgit ei potius, quam insurgit. Vbi, quaeso, signum, o homo, quod dederas in mortem pontificis? Hoc magis honoris signum, quam mortis indicium. Deferre est hoc, non mortem inferre. Res mira: pacem offerunt, qui necem parauerant. Non est, quod abnuat, qui & vitæ periculo quaesierat eam. Itaque facta est pax, & tam firma, vt ab illa die hostem sacerdos non modò pacatum habuerit, sed subditum, sed deuorum. Quo audito, fideles quique gauisi sunt, quòd non modò saluatus sit sanguis innoxius in die illa, sed & nocentium multorum anima, Malachiae meritis euaserint ad salutem. Et apprehendit omnes circumquaquæ timor, audientes quomodò duos inimicorum eius, qui viderentur ferociores & fortiores in generatione sua, sic subita virtute prostravit Deus: istum loquor, qui in manibus est: & eum, de quo superius dixi. Alterum enim terribiliter multatum in corpore, alterum misericorditer multatum in corde, ambos mirabiliter cõprehendit in consilijs, quæ cogitabant.

His ita peractis, coepit iam in ciuitate Episcopus tota libertate disponere & ordinare de omnibus pertinentibus ad ministerium suum, non tamen sine continuo discrimine vitæ suæ. Nam etsi iam nemo, qui palam noceret, ab insidiantibus tamen nec locus satis tutus Episcopo erat, nec tempus feriatum. Et deputati sunt ei viri armati ad custodiam die & nocte: sed ille magis in Domino confidebat. Fuit verò consilium, praefatū schismaticum insequi, eò quod seduceret multos ex insignibus, quæ ferebat, suadens omnibus Episcopum esse debere, & sic sollicitans plebes aduersus Malachiam, atq; Ecclesie vnitatem. Et fecit sic, & sine difficultate ita in breui vniuersas sepiuit vias eius per gratiam sibi à Domino datam, & quam habebat ad omnes, vt malignus ille coactus sit dare manus, reddere insignia, & quiescere de reliquo in omni subiectione. Ità Malachias, licet per multa pericula & labores, prosperabatur in dies, & confortabatur magis ac magis, abundans in spe & virtute spiritus sancti.

Nec modò malefactor: sed & detractores Malachiae corripuit Deus. Quidam verbi gratia, gratiam habens principum & potentum, etiam ipsius Regis, quòd esset adulator, & garrulus, & potens in lingua, fauebat per omnia aduersarijs Malachiae, &

Quidam ei necem inuoluntur.

Eximia virtus eius.

Petrus Episcoporum Princeps: ita & Romanus Pontifex Petri successor.

Psal. 26. Insigne miraculum.

Cap. 14.

Nunquid tutus ab insidijs S. Malachias.

Cap. 15.

procaciter tuebatur, partem eorum: Sancto verò & præfenti resistebat in facie, & detrahebat absenti, irreuerenter occurrens ei in omni loco, maximeq; vbi celebrioribus illum sciret interesse conuentibus. Sed citò digna lingua procacis mercede donatus est. Intumuit & computruit lingua maledica, vermibus ex ea scætibus, & diffluentibus toto ore blasphemò. Quos per septem fermè dies incessanter vomès, tandem cum illis miseram expuit animam.

Vltio celestis in sancti viri obrectatorem.

Cap. 16.

Loquente coràm aliquandò Malachia, & populum exhortante, mulier quædã infelix ausa est interrompere sermonem clamoribus improbis, nõ deferens sacerdoti, & spiritui, qui loquebatur. Erat autem de progenie impia, & spiritum habens in naribus, blasphemias contumeliasq; euomebat in sanctum, dicens hypocritam & inuaforem alienæ hereditatis, sed & caluitici illius impropers. At ille nihil respondit ei, sicut erat verecundus & mitis: sed Dominus respondit pro eo. Versa illa in insaniam est, Domino iudicante: & crebris vocibus clamitans se suffocari à Malachia, morte demum horrenda luit peccatum blasphemiam. Sic misera assumès aduersus Malachiam improprium Elisei, verè illum sibi alterum experta est Eliseum.

Item in formam maledicam.

4. Reg. 2.

Cap. 17.

Oratio de pellit pestilentiam Malachias Episcopus.

Porro quia causa pestilentie cuiusdam orge in ciuitate, multitudinem cleri & populi solenniter cum memoria sanctorum tunc foràs eduxerat, ne hoc quidem prætereundum, quòd orate Malachia, pestilentia illicò conqueuit. Ex hoc iam, qui mutiret aduersus eum, non fuit, dicentibus, qui de semine Chanaan sunt, Fugiamus Malachiam, quia Dominus pugnat pro eo. At serò istud, quia zelus Domini vbiq; occurrens eis, persecutus est eos vsq; ad internecionem. Quomodo intra paucos dies perijt memoria eorum cum sonitu? Quomodo facti sunt in desolationem, subito defecerunt, perierunt propter iniquitatem suam? Grande hodieq; miraculum facit tam velox generationis illius delerio, his præsertim, qui eorum nouerant superbiam atq; potentiam. Multa quidem & alia signa fuere, quibus Deus glorificauit nomen suum, & seruum suum inter sudores & pericula confortauit. Quis dignè commemoret? Non tamen omnia præterimus, etsi non sufficimus ad omnia. Propter seriem autem narrationis, nè impediatur, aliqua, quæ dicturi sumus, referuamus in finem.

Cap. 18.

Habes exemplum eximita perfectionis, diu pace obrecta, alteri sibi substituit Episcopum.

Igitur Malachias intra triennium reddita retributione superbis, & libertate Ecclesie restituta, pulsa barbarie, & reformatis vbiq; moribus Christianæ religionis, videns omnia in pace esse, cœpit cogitare de sua pace. Et memor propositi sui, constituit pro se Gelasium virum bonum, & dignum tali honore, conuenientibus clero & populo, quin potius sustinentibus propter pactum. Nam aliàs durum visum omninò. Quo consecrato, Regibusq; ac principibus attentius commendato, ipse clarus miraculis & triumphis, ad suam parochiam redit: non tamen Connereth: & audi causam dignam relatu. Dicecessis illa duas fertur habuisse antiquitùs Episcopales sedes, & duos extitisse Episcopatus. Id visum melius Malachia. Itaq; quos ambitio conflauit in vnum, Malachias reuocauit in duos, partem alteri Episcopo cedens, partem retinens sibi. Et propterea non venit Connereth, quòd in ea iam Episcopum ordinasset, sed Dunum se contulit, determinans parochias, sicut in diebus antiquis. O purum cor. O oculos columbinum. Locum tradidit nouo Episcopo, qui videretur paratior, principalior haberetur: locum, in quo federat ipse. Vbi sunt, qui de terminis litigant, pro vno viculo perpetes adinuicem inimicitias exercentes? Nescio si quod genus hominum magis, quàm istos, antiquum vaticinium tangat: Secuerunt prægnantes Galaad ad dilatandum terminos suos. Sed hoc aliàs.

Item aliud.

Amos 1.

Cap. 19.

Dunensis Ecclesie pest.

Malachias factus Dunensis Episcopus, confestim more suo curauit assciscere ad solatium sibi de filiis suis conuentum regularium clericorum. Et ecce rursus accingitur quasi nouus Christi tyro ad spiritale certamen: rursus induitur arma potètia Deo, sanctæ paupertatis humilitatem, rigorem discipline cœnobialis, ocium contemplandi, orandi assiduitatem. Quæ tamen omnia voto magis valuit diu tenere, quàm actu. Etenim vniuersi confluebant ad eum: nec modò mediocres, sed & nobiles & potentes, illius se sapientiæ & sanctitati instruendos, corrigendos ac regendos committere festinabant. Et ipse interdum ibat, & exibat seminare semen suum, disponès & decernens tota autoritate de rebus Ecclesiasticis, tãquam ex Apostolis vnus. Et nemo illi dicebat: In qua potestate hæc facis? videntibus cunctis signa & prodigia, quæ faciebat: & quia vbi spiritus Domini, ibi libertas. Visum tamen sibi, non tutè fati acitari ista absque sedis Apostolicæ autoritate, & Romam proficisci deliberat: maximeque quòd metropolitice sedi deerat adhuc, & defuerat ab initio pallij vsus, quod est pleni-

2. Cor. 3. En tantus vir agnoscit Rom. Pontificis auctorita-

plenitudo honoris. Et visum est bonum in oculis eius, si Ecclesia, pro qua tantum laborarat, quem hactenus non habuerat, suo acquireret studio & labore. Erat & altera metropolitana sedes, quam de nouo constituerat Celsus: primæ tamen sedis, & illius Archiepiscopo subdita, tanquam primati. Et huic quoque optabat nihilominus pallium Malachias, confirmarique auctoritate sedis Apostolicæ prærogatiuam, quam beneficio Celsi adipisci meruerat. Innotescente proposito, displicuit fratribus, necnon & magnatibus, & populo terræ. Omnes enim intolerabilem sibi iudicabant tam diuinam omnium pij parentis absentiam, & quod metuerent de morte ipsius. Contigit interea mori germanum eius, Christianum nomine, virum bonum, plenum gratiæ & virtutis. Episcopus erat, illi quidem secūdus in celebri opinione, sed vitæ sanctimonia & iustitiæ zelo fortè non impar. Huius decessus magis terruit vniuersos, & discessum Malachia reddidit molestiorem. Dicebant autem nullo modo assentiendum vni cui peregrinationi patroni, vt non desoleatur omnis terra, si duabus tantis columnis sub vno momento temporis destituatur. Ergo omnes pariter contradicunt. Et vim faciunt, cum ille diuinam vltionem minatus est. Non tamè desistit illi, nisi missa sorte, prius Dei voluntas super hoc interrogaretur. Prohibente illo, nihilominus mittunt: sed illa pro Malachia parte tær respondisse inuenta est. Nec enim vna contenti vice fuere, cupidi retinendi eum. Demum cedentes, dimitunt illum, non tamen sine ploratu & ululatu multo. Sed nè quid imperfectum relinqueret, tractare coepit, quomodo defuncti fratris semen suscitaret. Et accessit ad se tribus discipulis suis, anxius ætuabat quisnam dignior ad hoc opus, siue vtilior videretur. Et diligenter intuitus singulos, Tu, inquit, o Edane, (sic enim vocabatur vnus) suscipe onus. Illo cunctante, & sistent: Nè timeas, ait: Tu enim mihi à Domino designatus es: quia annulū aureum, quo desponsandus es, iam nunc præuidi in digito tuo. Acquieuit ille, & Malachias consecrato, proficiscitur. Cumque egressus de Scotia, peruenisset Eboracum, sacerdos quidam Sycarus nomine, intuitus eum agnouit. Nec enim faciem eius viderat antè: sed cum haberet spiritum prophetiæ, reuelatum fuerat ei iam pridem de illo. Et nunc incunctanter circumstantibus digito eum demonstrans: Hic est, inquit, de quo dixeram: quia de Hybernia sanctus venit Pontifex, qui scit cogitationes hominum. Sic non potuit latere lucerna sub modio, prodente eam per os Sycari spiritu sancto, qui illam accederat. Nam & multa secreta de esse suo suorumque, dicta sunt ei à Sycaro, quæ ita esse, vel fuisse, omnia recognouit. Sed & socijs Malachia percontantibus de suo reditu, respondit Sycarus incunctanter, (quod post rei probauit euentus) paucos videlicet admodum de numero illo cum Episcopo redituros. Illi audito hoc, suspicati sunt mortem: sed Deus aliter adimpleuit. Nempe rediens ab Vrbe, quibusdã apud nos, quibusdam & in alijs locis ad discendam conuersationis formã relictijs, iuxta verbum Sycari, cum paucis admodum repatriauit. Hæc de Sycaro.

In ipsa vrbe Eboracensi, accessit ad eum vir nobilis secundum seculum, Vuallelus nomine, tunc Prior in Kyrkeham regularium fratrum: nunc verò monachus, & monachorū pater in Mailros monasterio ordinis nostri: qui deuotus Malachia se orationibus satis humiliter commendauit. Is aduertens multos habere Episcopum socios, & equos paucos, (nam præter ministros, & clericos alios, quinque cum eo erant presbyteri, & equi non nisi tres) obtulit ei suum, quo ipse vtebatur, hoc solum dolere se inueniens, quod esset runcinus durè portans. Et addit: Libentius dedissem, si melior fuisset: sed si dignamini, ducite qualem cunque vobiscum. Et ego (ait Episcopus) eo libentius accipio, quo prædicas viliorem: quia non potest mihi vile esse, quicquid tam preciosa voluntas obtulerit. Et conuersus ad suos: Hunc, inquit, sternite mihi, quia commodus satis, & sufficiens erit in longum. Quo factò, ascendit: & primo quidem durum, vt erat, sentiens, postmodum mira mutatione valde commodum sibi & suauiter ambulanti inuenit. Et nè caderet super terram de sermone, quem dixerat, vsque ad nonum annum, quo mortuus est ipse, non defecit ei, factus optimus & preciosissimus palestridus. Quodque euidentius miraculum cernentibus fecit, de sub nigro coepit albescere, & non multò post vix inueniebatur albior illo. Mihi quoque in hac via datum est videre virum: & in eius visu & verbo refulsus sum, & delectatus sum, sicut in omnibus diuitijs. Et ego vicissim, peccator licet, inueni gratiam in oculis eius extunc, & deinceps vsque ad obitum ipsius, sicut in proœmio præfatus sum. Ipse etiam dignatus diuertere ad Claramuallem, visis fratribus, compunctus est: & illi non mediocriter edificati in præsentia & sermone eius. Et acceptans

te, & vsum
pallij.

Christianus
S. Malachia
frater obit.

Edan loco
fratris de-
morum, or-
dinatur Epi-
scopus.

S. Malachia
as Romam
proficiscitur.

Sycar pres-
byter pro-
pheta.

Cap. 20.

Equus ex in
comodo sic
comodissi-
mus S. Ma-
lachia.

Nota mira-
culum.

Venit in Cla-
ramuallem.

SURIUS

RVII
5

Sanat puerum moribundum. ceptans locum, & nos, atq; intimis viscibus colligens, valedixit nobis, & abiit. Qui transalpitanus, cum venisset Iporiam ciuitatem Italiae, hospitis sui paruulum filium, qui male habens moriturus erat, continuo sanauit.

Cap. 21. Erat tunc temporis in sede Apostolica felix memoria Innocentius secundus Papa: qui eum benigne suscepit, humane satis illi super longa peregrinatione compassus. Et primo quidem Malachias, quod altius infixerat animo, cum multis lachrymis implorabat, licere sibi viuere, & mori in Claraualle, permisso & benedictione summi Pontificis. Et petijt hoc, non oblitus ad quod venerat, sed affectus, quod venerat, desiderio Clarauallis. Non autem obtinuit, quod vir Apostolicus lucris potius vberioribus occupandum decerneret. Nec tamen omnino frustratus est a desiderio cordis sui, cui mori ibi, etsi non viuere, donatum est. Mensen integrum fecit in Vrbe, loca sancta perambulans, & frequentans causa orationis. Cumq; per id temporis sepe ac diligenter ab eo, & ab his, qui cum eo erant, summus Pontifex inquisisset, esse patriam, mores gentis, statum Ecclesiarum, & quanta in terra Deus per eum operatus fuisset: paranti iam repatriare commisit vices suas, per vniuersam Hyberniam legatum illum constituens. Significatum siquidem erat ei ab Episcopo Gilleberto, qui, vt supra memorauimus, tunc legatus extiterat, quod iam non posset praesentio & debilitate corporis villicare. Post haec petijt Malachias confirmari nouae metropolis constitutionem, & vtriusq; sedis pallia sibi dari. Et confirmationis quidem priuilegium mox accepit: De pallijs autem (ait summus Pontifex) oportet solennius agi. Conuocatis Episcopis, & Clericis, & maioribus terrae, celebrabis generale conciliū: & sic conuenticia & communi voto vniuersorum per honestas personas requiretis pallium, & dabitur vobis.

Sūmi Pontificis erga eū humanitas. Deinde tollens mithram de capite suo, imposuit capiti eius: sed & stolam cum manipulo dedit illi, quibus vniuersis offerendum solebat. Et salutatum in osculo pacis dimisit eum, Apostolica fultū benedictione & auctoritate. Qui reuertens per Claramuallem, suam secundam nobis largitus est benedictionē. Et alta suspiria trahens, quod non liceret sibi pro suo desiderio remanere: Hos, inquit, interim pro me, oro, vt retineatis, qui à vobis discant, quod nos postmodum doceant. Et infert: Erunt nobis in semen, & in semine isto benedicentur gentes, & ille gentes, quae à diebus antiquis monachi quidem nomen audierunt, monachum non viderunt. Et dimissis quatuor à latere suo, abiit. Qui probati, & digni inuenti, monachi facti sunt. Post aliquod tempus, cum iam sanctus esset in terra sua, misit alios, & de illis factum est similiter. Quibus per aliquantum tempus instrudis, & eruditus corde in sapientia, dato eis in patrem sancto fratre Christiano, qui erat vnus ex ipsis, emisimus eos, adiungentes de nostris, quantum sufficerent ad numerū Abbatia. Quae concepit, & peperit filias quinque: & sic multiplicato semine, augetur in dies numerus monachorum, iuxta desiderium & vaticinium Malachiae. Nunc iam reperamus ordinem narrationis.

Cap. 22. Malachias profectus à nobis, prospere peruenit in Scotiam. Et inuenit Dauid Regem, qui adhuc hodie superest, in quo dam castello suo: cuius filius infirmabatur ad mortem. Ad quem ingressus, honorifice à Rege susceptus, & humiliter exoratus, vt sanaret filium suum: aqua, cui benedixit, adspersit iuuenem, & intuens in eum, ait: Confide fili, non morieris hac vice. Dixit hoc: & die sequenti, secundum dictum prophetam, secuta est sanitas, sanitatem latitia patris, clamor & strepitus totius exultantis familiae. Exijt sermo ad omnes: nec enim quod in domo regia, & Regis acciderat filio, latere potuit. Et ecce vbique resurgunt gratiarum actio, & vox laudis, tum pro salute domini, tum pro miraculi nouitate. Henricus est iste: nam viuit adhuc vnus patris sui, miles fortis & prudens, patrizans (vt aiunt) in sectando iustitiam & amorem viri. Et amauit vterque Malachiam, quandiu vixit, tanquam qui illum à morte reuocasset. Rogabant eum manere per aliquot dies: sed ille declinans gloriam, moram non sustinuit: & manē carpebat iter. Transenti igitur per villam, nomine Crugeldum, occurrit puella muta. Orante illo, solum est vinculum linguae eius, & loquebatur recte. Dehinc villam ingrediens, quam nominant Ecclesiam sancti Michaelis, oblatam sibi mulierem phreneticam, & vinculam funibus, coram omni populo curat: & dimissa in columi, proficiscitur. Perueniens verò ad portum Lapasperi, transiit ibi per aliquot dies praestolabatur: sed mora minime transijt ociosa. Construitur interim de virgibus in sepem textis oratorium, ipso iubente, ipso operante pariter. Consummatum circumdedit vallo: atque interiaccens spatium in coemeterium benedixit. Sanè merita benedictis, miracula satis declarant: quae vsque hodie ibi aditari feruntur.

Sanat mutam. Nota miracula in coemeterio benedicti.

Item phreneticam.

feruntur. Indè est, quòd de finitimis locis infirmos & malè habètes, illò portare con-
fueverunt: & sanantur multi. Mulier totis dissolutis mèbris, plaustrò vecta illuc, pe-
dibus suis remeavit domum, vna duntaxat nocte non frustra in loco sancto prestola-
ta misericordiam Domini. Alia quædam ibidem pernoctabat in oratione: quam for-
tè reperiens solam homo barbarus, accensus libidine, & suis minimè compos, irruit
rabiolus in eam. Conuersa illa, & tremefacta suspiciens, aduertit hominem plenum
diabolico spiritu, Heus tu, inquit, miser, quid agis? Considera vbi es: reuerere hæc
sancta: defer Deo, defer seruo eius Malachia: parce & tibi ipsi. Non destitit ille, furij
agitatus iniquis. Et ecce (quod horribile dictu est) venenatum & tumidum animal,
quod bufonem vocant, visum est reptans exire de inter femora mulieris. Quid plura?
Terrefactus resiliit homo, & datis saltibus, festinus oratorio exiit. Ille confusus, ab-
cessit: & illa, intacta remansit, magno quidem & Dei miraculo, & merito Malachia.
Et pulchrè operi scædo & abominando, scædū interuenit & abominabile monstrum.
Non prorsus aliter decuit bestialem extingui libidinem, quàm per frigidissimum ver-
mem: nec aliter temerarium frenari ausum, frustrari conatum, quàm per vilem, inu-
tilemque bestiolam. Et hæc loco isto sufficiant, pauca de pluribus. Nunciam, reliqua
prosequamur.

Ascendit Malachias nauem, & prosperè nauigans, applicuit monasterio suo Ben-
chorensi, vt primi filij primam reciperent gratiam. Quid animi putas gessisse illos, sa-
no de via tam longa recepto patre, & illo patre? Nec mirum, si se tota in gaudium ef-
fuderunt viscera eorum in reditu eius, quandò & exteris circumquaque gentibus in-
credibilem mox lætitiæ velox rumor inuexit. Deniquè de ciuitatibus, & castellis, &
vicis occurrunt ei: & quocunquè diuertat, suscipitur exultatione vniuersæ terræ. Ve-
runtamen non sapit honor: opus exercetur legationis. Multis in locis celebrantur
conuentus multi, nè qua regio, seu portio regionis, legationis fructu & vilitate frau-
detur. Seminatur super omnes aquas: non est qui se abscondat ab opera sollicitudi-
nis eius. Non sexus, non ætas, non conditio, non professio reputatur. Vbiquè semen
spargitur salutare: vbiquè intonat tuba cælestis. Vbiquè discurret, vbiquè irrupit,
euaginato gladio lingue ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in po-
pulis. Terror eius super facientes mala. Clamat iniquis, Nolite iniquè agere: & delin-
quentibus, Nolite exaltare cornu. Religio vbiquè plantatur, propagatur, fouetur.
Oculi eius super eos, & cura eius ad necessitates eorum. In concilijs, quæ passim ce-
lebrantur, repetuntur antiquæ traditiones, quas tamen bonas fuisse constiterit, abo-
litas verò negligentia sacerdotum. Nec modò vetera instaurantur, cuduntur & no-
ua. Et quæcunquæ promulgauerit, tanquàm cælitus edita acceptantur, tenentur, scri-
pto mandantur ad memoriam posterorum. Quidni cælitus missa crederentur, quæ
tot cælestia confirmant miracula? Et vt fidem dictis faciam, perstringam nonnulla
paucis. Quis enim cuncta enumeret? Quanquàm libentiùs, fateor, imitandis immo-
rer, quàm admirandis.

Et meo quidem iudicio primum & maximum miraculum, quod fecit, ipse erat. Vt
enim taceam in anteriorem hominem eius, cuius pulchritudinem, fortitudinem, puri-
tatem satis indicabant mores ipsius & vita: ipsam exteriorem ita vno semper modo,
ipsoque modestissimo & decentissimo gessit, vt nil prorsus appareret in eo, quod posset
offendere intuentes. Et quidem qui non offendit in verbo, ille perfectus est vir. At ve-
rò in Malachia quis vnquam, etiamsi curiosius obseruaret, deprehendit ociosum non
dico verbum, sed nutum? Quis manum, pedem ve mouentē frustra? Immo quid non
ædificans in eius incessu, ad aspectu, habitu, vultu? Deniquè vultus hilaritatem nec fu-
scavit mœror, nec leuigauit risus. Totum in eo disciplinatum, totum insigne virtutis,
perfectionis forma. Per omnia serius, sed non austerus, Remissus interdum, dissolu-
tus nunquam. Negligens nihil, etsi pro tempore multa dissimulans. Quietus sæpè,
sed minimè aliquandò ociosus. A die primo conuersionis suæ vsque ad extremum
vitæ, sine proprio vixit. Non seruos, non ancillas, non villas, non viculos, non deni-
què quicquam reddituum ecclesiasticorum secularium ve, vel in ipso habuit Episco-
patu. Mensæ Episcopali nihil prorsus constitutum, vel assignatum, vndè Episcopus
viueret. Nec enim vel domum propriam habuit. Erat autem penè incessanter cir-
cumiens parochias omnes, Euangelio feruens, & de Euangelio viuens, sicut consti-
tuit ei Dominus, Dignus est, inquit, operarius mercede sua. Nisi quòd frequenti-
us ipsum Euangelium sine sumptu ponens, de laboribus suis suorumque ferebat,
vndè

Disce hinc
deserendum
locis sacra-
tis.

Cap. 23.

Præclare
exercet mu-
nus Legati.

Psal. 149.

Psal. 74.

Religio

Christiana

vbiquè per

eum planta-

tur & refor-

magur.

Cap. 24.

Nota de

optimis mo-

ribus eius.

Iacob. 3.

Insignis ei

paupertas

voluntaria.

Luc. 10.

vndè

SERVIUS

IVII

5

- vndè se & alios, qui secum laborabant in opere ministerij, sustentaret. Porrò si interdum quietere oporteret, in sanctis hoc faciebat locis: quæ ipse per Hyberniam sparserat vniuersam. Apud quos verò moram facere libuisset, illorum se cõformauit moribus & obseruantijs, communi contentus vita & mensa. Non fuit in victu, non fuit in vestitu, in quo potuisset Malachias dignosci inter cæteros fratres. In tantum cum maior esset, humiliavit se in omnibus. Deniquè cum exiret ad prædicandum, cum peditibus pedes & ipse ibat, Episcopus & Legatus. Forma Apostolica hæc: & indè magis mira in Malachia, quo rara nimis in alijs. Verus profectò Apostolorum hæres est iste, qui talia agit. Sed aduertere est, quomodò diuidat hæreditatem cum fratribus suis, æquè nepotibus Apostolorum. Illi dominantur in clero: iste dum esset liber ex omnibus, omnium se seruum fecit. Illi aut non euangelizantes manducant, aut euangelizant vt manducant: Malachias imitans Paulum, manducat, vt euangelizet. Illi factum & quæstum æstimant pietatem: Malachias hæreditate vendicat sibi opus & onus. Illi felices se credunt, si dilatauerint terminos suos: Malachias in dilatanda charitate gloriatur. Illi congregant in horrea, & dolia replèt, vndè onerent mensas: Malachias colligit in deserta & solitudines, vndè impleat cælos. Illi cum accipiant decimas, & primitias, & oblationes, insupèr & de Cæsaris beneficio telonia, & tributa, & alios redditus infinitos: solliciti sunt nihilominus, quid manducant, & quid bibant: Malachias nihil horum habens, multos tamen locupletat de promptuario fidei. Illis nec cupiditatis, nec sollicitudinis vllus est finis: Malachias cupiens nihil, non nouit tamen cogitare de crastino. Illi à pauperibus exigunt, quod dent diuitibus: iste sollicitat diuites pro pauperibus sustentandis. Illi marsupia vacuant subditorum: iste pro peccatis eorum altaria cumulat votis, hostijsque pacificis. Illi alta palatia erigunt, turres ac moenia ad cælos leuant: Malachias non habens vbi caput reclinet, opus facit Euangelistæ. Illi equos ascendunt cum turba hominum gratis manducantium panem, & non suum: Malachias septus sanctorum fratrum collegio, pedes circumit, portans panes Angelorum, quibus fatiet animas esurientes. Illi plebes ne agnoscunt quidem, iste erudit. Illi potentes & tyrannos honorat, iste punit. O virum Apostolicum, quem tot & talia nobilitant signa Apostolarum sui. Quid ergò mirum, si mira est operatus sic mirabilis ipse: Immò verò non ipse, sed Deus in ipso. Alioquin tu es Deus, inquit, qui facis mirabilia.
- Cap. 25.** Erat mulier in ciuitate Culratim, dæmonium habens. Vocatus est Malachias: orat pro addicta: vrget inuasorem: exit. Sed nondum exaturata nequitia eius, miseram inuadit mulierculam, quæ fortè propè assisteret. Et Malachias: Non ad hoc, inquit, tibi illam tuli, vt hanc peruaderes: exi & ab ea. Paret: sed repetit priorem. Qua denuò pulsus, recurrit in alterâ. Ità per aliquod spatium alternatim vexabat illas, hinc in defugiens. Tunc sanctus indignans sibi illud à dæmone, colligensque spiritum, infremuit, & totis viribus fidei facto impetu in aduersarium, ab vtraque fugauit: & quidem non minus vexatum his, quas vexauerat ipse. Cæterum quòd moram fecit sancto, non putes, lector, fuisse virtutis eius, sed dispensationis diuinæ, vt videlicet ex hoc manifestior fieret, & maligni præsentia, & victoria Malachiæ. Deniquè audi quid alibi fecerit, non autem per præsentiam suam. Et vtique potuit præsens, quod absens valuit.
- Cap. 26.** In regione Aquilonaris partis Hybernix iacebat infirmus in domo: nec dubium, quin dæmonum maleficio. Nam quadam nocte audiuit eos loquentes, dicentes alter ad alterum: Vide, nè miser iste hypocrite illius stratum, stramenve contingat, & sic effugiat manus nostras. Cognito uero homine, quòd Malachiam loqueretur, què non multò antè in eadem domo meminerat pernoctasse, & adhuc stramen in loco. Sumptaque fiducia, & quo potuit conatu, coepit reperere debilis corpore, sed fide fortis. Et ecce in aère clamor & vociferatio: Prohibe eum, prohibe: retine eum, retine: Amittimus prædam. Verùm is, quem portabat fides & desiderium euadendi, quanto plùs clamabatur illi, tanto magis genibus manibusque nitens, ad remedium festinabat. Et perueniens ascendit lectulum, volutatur in stramine, audit vlulatum plangentium: Heu, heu, ipsi nos prodidimus: decepti sumus: euasit. Et dicto citius recessit ab eo dæmonum terror & horror, quem patiebatur, & omnis pariter agritudo. In Lesmor ciuitate homo à dæmonio vexatus, per Malachiam liberatus est. Itèm transeunti aliquandò Plaginiam, oblatu illi infans habens dæmonium, sanus relatus est. In regione eadem ligatam funibus phreneticam solui iussit, & in aqua, quam benedixit, lauari. Lota est, & sanata est.
- Eximia humilitas.** vndè se & alios, qui secum laborabant in opere ministerij, sustentaret. Porrò si interdum quietere oporteret, in sanctis hoc faciebat locis: quæ ipse per Hyberniam sparserat vniuersam. Apud quos verò moram facere libuisset, illorum se cõformauit moribus & obseruantijs, communi contentus vita & mensa. Non fuit in victu, non fuit in vestitu, in quo potuisset Malachias dignosci inter cæteros fratres. In tantum cum maior esset, humiliavit se in omnibus. Deniquè cum exiret ad prædicandum, cum peditibus pedes & ipse ibat, Episcopus & Legatus. Forma Apostolica hæc: & indè magis mira in Malachia, quo rara nimis in alijs. Verus profectò Apostolorum hæres est iste, qui talia agit. Sed aduertere est, quomodò diuidat hæreditatem cum fratribus suis, æquè nepotibus Apostolorum. Illi dominantur in clero: iste dum esset liber ex omnibus, omnium se seruum fecit. Illi aut non euangelizantes manducant, aut euangelizant vt manducant: Malachias imitans Paulum, manducat, vt euangelizet. Illi factum & quæstum æstimant pietatem: Malachias hæreditate vendicat sibi opus & onus. Illi felices se credunt, si dilatauerint terminos suos: Malachias in dilatanda charitate gloriatur. Illi congregant in horrea, & dolia replèt, vndè onerent mensas: Malachias colligit in deserta & solitudines, vndè impleat cælos. Illi cum accipiant decimas, & primitias, & oblationes, insupèr & de Cæsaris beneficio telonia, & tributa, & alios redditus infinitos: solliciti sunt nihilominus, quid manducant, & quid bibant: Malachias nihil horum habens, multos tamen locupletat de promptuario fidei. Illis nec cupiditatis, nec sollicitudinis vllus est finis: Malachias cupiens nihil, non nouit tamen cogitare de crastino. Illi à pauperibus exigunt, quod dent diuitibus: iste sollicitat diuites pro pauperibus sustentandis. Illi marsupia vacuant subditorum: iste pro peccatis eorum altaria cumulat votis, hostijsque pacificis. Illi alta palatia erigunt, turres ac moenia ad cælos leuant: Malachias non habens vbi caput reclinet, opus facit Euangelistæ. Illi equos ascendunt cum turba hominum gratis manducantium panem, & non suum: Malachias septus sanctorum fratrum collegio, pedes circumit, portans panes Angelorum, quibus fatiet animas esurientes. Illi plebes ne agnoscunt quidem, iste erudit. Illi potentes & tyrannos honorat, iste punit. O virum Apostolicum, quem tot & talia nobilitant signa Apostolarum sui. Quid ergò mirum, si mira est operatus sic mirabilis ipse: Immò verò non ipse, sed Deus in ipso. Alioquin tu es Deus, inquit, qui facis mirabilia.
- Viuu secundum formam Apostolorum.** vndè se & alios, qui secum laborabant in opere ministerij, sustentaret. Porrò si interdum quietere oporteret, in sanctis hoc faciebat locis: quæ ipse per Hyberniam sparserat vniuersam. Apud quos verò moram facere libuisset, illorum se cõformauit moribus & obseruantijs, communi contentus vita & mensa. Non fuit in victu, non fuit in vestitu, in quo potuisset Malachias dignosci inter cæteros fratres. In tantum cum maior esset, humiliavit se in omnibus. Deniquè cum exiret ad prædicandum, cum peditibus pedes & ipse ibat, Episcopus & Legatus. Forma Apostolica hæc: & indè magis mira in Malachia, quo rara nimis in alijs. Verus profectò Apostolorum hæres est iste, qui talia agit. Sed aduertere est, quomodò diuidat hæreditatem cum fratribus suis, æquè nepotibus Apostolorum. Illi dominantur in clero: iste dum esset liber ex omnibus, omnium se seruum fecit. Illi aut non euangelizantes manducant, aut euangelizant vt manducant: Malachias imitans Paulum, manducat, vt euangelizet. Illi factum & quæstum æstimant pietatem: Malachias hæreditate vendicat sibi opus & onus. Illi felices se credunt, si dilatauerint terminos suos: Malachias in dilatanda charitate gloriatur. Illi congregant in horrea, & dolia replèt, vndè onerent mensas: Malachias colligit in deserta & solitudines, vndè impleat cælos. Illi cum accipiant decimas, & primitias, & oblationes, insupèr & de Cæsaris beneficio telonia, & tributa, & alios redditus infinitos: solliciti sunt nihilominus, quid manducant, & quid bibant: Malachias nihil horum habens, multos tamen locupletat de promptuario fidei. Illis nec cupiditatis, nec sollicitudinis vllus est finis: Malachias cupiens nihil, non nouit tamen cogitare de crastino. Illi à pauperibus exigunt, quod dent diuitibus: iste sollicitat diuites pro pauperibus sustentandis. Illi marsupia vacuant subditorum: iste pro peccatis eorum altaria cumulat votis, hostijsque pacificis. Illi alta palatia erigunt, turres ac moenia ad cælos leuant: Malachias non habens vbi caput reclinet, opus facit Euangelistæ. Illi equos ascendunt cum turba hominum gratis manducantium panem, & non suum: Malachias septus sanctorum fratrum collegio, pedes circumit, portans panes Angelorum, quibus fatiet animas esurientes. Illi plebes ne agnoscunt quidem, iste erudit. Illi potentes & tyrannos honorat, iste punit. O virum Apostolicum, quem tot & talia nobilitant signa Apostolarum sui. Quid ergò mirum, si mira est operatus sic mirabilis ipse: Immò verò non ipse, sed Deus in ipso. Alioquin tu es Deus, inquit, qui facis mirabilia.
- Opus facit Euangelistæ.** Illi equos ascendunt cum turba hominum gratis manducantium panem, & non suum: Malachias septus sanctorum fratrum collegio, pedes circumit, portans panes Angelorum, quibus fatiet animas esurientes. Illi plebes ne agnoscunt quidem, iste erudit. Illi potentes & tyrannos honorat, iste punit. O virum Apostolicum, quem tot & talia nobilitant signa Apostolarum sui. Quid ergò mirum, si mira est operatus sic mirabilis ipse: Immò verò non ipse, sed Deus in ipso. Alioquin tu es Deus, inquit, qui facis mirabilia.
- Psal. 76.** Erat mulier in ciuitate Culratim, dæmonium habens. Vocatus est Malachias: orat pro addicta: vrget inuasorem: exit. Sed nondum exaturata nequitia eius, miseram inuadit mulierculam, quæ fortè propè assisteret. Et Malachias: Non ad hoc, inquit, tibi illam tuli, vt hanc peruaderes: exi & ab ea. Paret: sed repetit priorem. Qua denuò pulsus, recurrit in alterâ. Ità per aliquod spatium alternatim vexabat illas, hinc in defugiens. Tunc sanctus indignans sibi illud à dæmone, colligensque spiritum, infremuit, & totis viribus fidei facto impetu in aduersarium, ab vtraque fugauit: & quidem non minus vexatum his, quas vexauerat ipse. Cæterum quòd moram fecit sancto, non putes, lector, fuisse virtutis eius, sed dispensationis diuinæ, vt videlicet ex hoc manifestior fieret, & maligni præsentia, & victoria Malachiæ. Deniquè audi quid alibi fecerit, non autem per præsentiam suam. Et vtique potuit præsens, quod absens valuit.
- Miracula eius.** In regione Aquilonaris partis Hybernix iacebat infirmus in domo: nec dubium, quin dæmonum maleficio. Nam quadam nocte audiuit eos loquentes, dicentes alter ad alterum: Vide, nè miser iste hypocrite illius stratum, stramenve contingat, & sic effugiat manus nostras. Cognito uero homine, quòd Malachiam loqueretur, què non multò antè in eadem domo meminerat pernoctasse, & adhuc stramen in loco. Sumptaque fiducia, & quo potuit conatu, coepit reperere debilis corpore, sed fide fortis. Et ecce in aère clamor & vociferatio: Prohibe eum, prohibe: retine eum, retine: Amittimus prædam. Verùm is, quem portabat fides & desiderium euadendi, quanto plùs clamabatur illi, tanto magis genibus manibusque nitens, ad remedium festinabat. Et perueniens ascendit lectulum, volutatur in stramine, audit vlulatum plangentium: Heu, heu, ipsi nos prodidimus: decepti sumus: euasit. Et dicto citius recessit ab eo dæmonum terror & horror, quem patiebatur, & omnis pariter agritudo. In Lesmor ciuitate homo à dæmonio vexatus, per Malachiam liberatus est. Itèm transeunti aliquandò Plaginiam, oblatu illi infans habens dæmonium, sanus relatus est. In regione eadem ligatam funibus phreneticam solui iussit, & in aqua, quam benedixit, lauari. Lota est, & sanata est.
- Nota mirabile gratia Dei in sanctis eius.** Erat mulier in ciuitate Culratim, dæmonium habens. Vocatus est Malachias: orat pro addicta: vrget inuasorem: exit. Sed nondum exaturata nequitia eius, miseram inuadit mulierculam, quæ fortè propè assisteret. Et Malachias: Non ad hoc, inquit, tibi illam tuli, vt hanc peruaderes: exi & ab ea. Paret: sed repetit priorem. Qua denuò pulsus, recurrit in alterâ. Ità per aliquod spatium alternatim vexabat illas, hinc in defugiens. Tunc sanctus indignans sibi illud à dæmone, colligensque spiritum, infremuit, & totis viribus fidei facto impetu in aduersarium, ab vtraque fugauit: & quidem non minus vexatum his, quas vexauerat ipse. Cæterum quòd moram fecit sancto, non putes, lector, fuisse virtutis eius, sed dispensationis diuinæ, vt videlicet ex hoc manifestior fieret, & maligni præsentia, & victoria Malachiæ. Deniquè audi quid alibi fecerit, non autem per præsentiam suam. Et vtique potuit præsens, quod absens valuit.

est. Alteram quoque in Saballo regione Vlydia, membra propria scribis laniantem, orando & tangendo curauit. Amentem hominem multa predicem futura, amici & propinqui adducunt ad Dei hominem vincum funibus fortiter, quod fortem ad nocendum rabies ipsa fecisset, & terribilem valde. Orat Malachias, & incontinenti aeger sanatur, & soluitur. Factum est hoc loco quodam, cuius nomen tacemus, quod nimis barbarum sonet, sicut & alia multa. Alio tempore in prefata ciuitate Lelmor puellam mutam parentes eius in media platea offerunt transeunti, cum multa supplicatione rogantes, vt ei subuenire dignetur. Stat Malachias, & facta oratione, tangens digito linguam eius, sputum misit in os eius, & loquentem dimisit.

Sanat furi-
olum varc.

Muta lo-
quitur.

Cap. 27.

Exiens de quadam ecclesia, obuium habuit hominem cum vxore sua, quæ non poterat loqui. Rogatus, vt eius misereatur, stat in porta populo circumstante: & data benedictione super eam, iubet Dominicam dicere orationem. Dixit illa: & populus benedixit Dominum. In ciuitate cui nomen Oenthreb, decumbens lectulo quidam diues, iam dies duodecim priuatus linguæ officio, ad visionem visitantis se sancti, loquelam recuperat, Eucharistiam sumit: & ita munitus, extremum in bona confessione efflauit spiritum. O oliua fructifera in domo Dei, o oleum iucunditatis, vngens & lucens. Et splendore miraculi illustrauit sanos, & suauitate beneficij vnxit infirmum, cui mox morituro salutarem confitendi & communicandi obtinuit facultatem. Intrauit ad eum quidam de nobilibus, habens ei aliquid dicere. Qui inter loquendum fide plenus tres iuncos pie furatus de lectulo, in quo ille sedebat, tulit secum: & multa Deus de furto pietatis est operatus, fide illius, & presulis sanctitate. Fortè venerat in ciuitatem, nomine Duenuania. Et cum sederet ad mensam, ingressus vir nobilis de ciuitate ipsa, humiliter supplicat pro vxore prægnante, quæ iam solenne præterisset tempus pariendi, ita vt mirarentur omnes: & nemo, qui aliud quam vitæ periculum, crederet imminere. Rogat & cum eo Neemias Episcopus illius ciuitatis, qui iuxta eum sedebat: rogant & ceteri, quorquor aderant simul discubentes. Tum ille: Comparior ei, inquit, quod bona mulier sit, & pudica. Et porrigens viro poculum, cui benedixerat: Vade, inquit, da illi bibere: sciens eam sumpto benedictionis potu, & sine mora, & sine periculo parituram. Factum est quod præcepit, & nocte ipsa subsecutum est, quod promisit. Sedebat in campo cum Comite Vlydiæ aliqua tractans: & multitudo copiosa circa eos. Venit mulier grauida, & verè grauida: Indicat se contra omnes naturæ leges retinere partum iam quindecim mensibus & diebus vigintri. Compasus Malachias super nouo & inaudito incommodo, orat, & mulier parit. Et qui aderant, lætati sunt, & mirati sunt. Omnes enim viderunt, in qua facilitate & velocitate loco eodem enixa sit: & triste negati partus periculum, miraculo commutatam iucundiori.

Mut⁹ mori-
būds loq-
tur, confite-
tur, sumit Eu-
charistiam.

Nota.

Nota vim
benedicti
poculi.

Accidit ibidem quidam pari quidem miraculo, sed forte dispari. Vidit hominem, qui publicè tenere diceretur concubinam fratris: & hic erat miles minister Comitis. Et publicè conueniens incestuosum, alterum ei Iohannem exhibuit: Non licet tibi, inquit, concubinam habere fratris tui. At ille alterum ipsi nihilominus Herodem redhibens, non modò non audiuit eum, sed & superbè respondit, & coram omnibus iurabat nunquam se dimissurum. Tum commotus Malachias, sicut erat pro iustitia vehementer zelans: Et Deus, inquit, te ab illa separet vel inuitum. Paru pendens ille, ex instanti abiit indignabundus. Offendensque mulierem non longè à turba constituta in loco, vi oppressit eam, sicut erat satanæ totus, cui paulo ante traditus fuerat. Neclatuit flagitium. Ancilla, quæ dominam comitabatur, recurrens domum, (nempe haud procul aberat loco) nunciat anhela, quid mali acciderit. Ad quam vocem germani illius, qui domi erant, zelantes sororis stuprum, tota illò festinantia peruolant, pudicitia hostem ipso in loco & opere sceleris depræhensum, multis confossum vulneribus interimunt. Necdum conuentus solutus erat, cum ecessè armiger illius, quod euenerat, nunciauit. Et mirati sunt vniuersi, quod sententia Malachia tam celerem habuisset effectum. Timuerunt quique flagitiosi, audito hoc verbo: (nam multi erant in terra) & territi, purgati sunt, lauantes manus suas in sanguine peccatoris.

Cap. 28.

Marc. 6.

Terribile
Dei iudicij
in contem-
ptorem S.
Malachia.

Diarmidium Comitem multo iam tempore decumbentem lecto, duriter quidem increpans, quod malus homo esset, immoderatiùs seruiens ventri & gulæ, benedicta adpersum aqua, surgere fecit sine mora, & ita valentem, vt equum ascenderet illico & vtiqùe præter spem suam ipsius & suorū. In vrbe Caseleni venit homo ante cum

Cap. 29.
Repentina
Comitis cu-
tatio.

K

cum

cum filio paralytico, rogans illum sanari. Qui orans breuiter: Vade, inquit, filius tuus sanabitur. It, & crastinò redit cum filio, sed minimè sanato. Tum surgens Malachias, & stans super eum diutius orauit, & sanatus est. Et conuersus ad patrem: Offer, inquit, illum Deo. Annuit homo, sed non tenuit: & post aliquot annos ille iam iuuenis recidit in idipsum, sine dubio propter inobediètiã patris, & facti transgressionem. Alius quidam veniens de longinquo, cum esset Malachias in finibus Mumonia, attulit ad eum filium, pedum penitus officio destitutum. Percontatus quonam modo illi accidisset: Vt suspicor, inquit, demonum malignitate. Et addit: Ludenti in prato ipsi (nisi fallor) immisere soporem: euigilansque puerulus, sic se inuenit. Hæc dicens, cum lachrymis precem fundit, efflagitat opem. Misertus eius orauit Malachias, iubens ægrum interim dormire ibidem super folium. Dormiuit, & surrexit sanus. Hunc ipse, quia de longè venerat, aliquadiù in comitatu suo retinuit: & erat ambulans cum eo. In monasterio Benchorensi pauper quidam fratrum elemosynis sustentabatur. Et erat quotidianam accipiens stipem, aliquid officij factitans in pistrino. Is claudus ab annis duodecim, humi manibus repens, post se trahebat pedes emortuos. Quem die quadam ante cellam suam Malachias inuestum & moerentem inueniens, causam percontatur. Et ille: Vides, inquit, quàm ex longo misellus affliger, & manus Domini super me: & ecce ad cumulum ærumnæ, homines, qui misereri debuerant, irrident me potius, miserie exprobrantes. Quem ubi audiuit, pietate motus, suspexit in celum, manus pariter leuans. Facta autem breui oratione, ipse intrauit cellam, & ille surrexit. Et stans super pedes suos, mirabatur, si verè esset quod erat, penè somnium suspicatus. Cœpit tamen se pedetentim mouere: neq; enim posse ire satis credebat. Tandem quasi è graui somno euigilans, cognouit misericordiam Domini super se: firmiter graditur, & in pistrinum reuertitur, exiliens & exultans, & laudans Deum. Viso eo, qui antè viderant & cognouerant, repleti sunt stupore & ecstasi, phantasma putantes. Virum item hydropticum orando sanauit, qui ilicò permansit in monasterio, pastor ouium factus.

Pœna non
seruantis
promissa.

Claudus sa-
natur.

Item alter.

Item hydro-
picus.

Cap. 30.

Eccè quãta
viro Dei cu-
ra sit de Ec-
clesijs sibi
commisiss.

Sanat mor-
bidũ, & con-
stituit Epi-
scopum.

Cap. 31.

4. Reg. 4.

Ciuitas Hyberniæ, nomine Corcagia, vacabat Episcopo. Tradatũ est de electione: dissensere partes, quibusque, vt assolet, præfulem volentibus constituere suum, non Dei. Venit illuc Malachias, audita dissensione. Conuocato clero & populo, etiã corda & vota discordantium vnire curauit. Et persuasis illis totum negocium sibi debere credi, cui potissimum sollicitudo incuberet illius, sicut & aliarum per Hyberniam Ecclesiarum, incontinenti nominat eis non quempiam de nobilibus terræ, sed magis quendam hominem pauperem, quem sciret sanctum & doctum: & hic erat athenigena. Quaritur ille: nũciatur decumbere lecto, & itã debilis, vt nullo pacto exeat, nisi in manibus portatus ministrantium. Et Malachias: Surgat, inquit, in nomine Domini: ego præcipio, obedientia saluum faciet eum. Quid faceret ille? Parere volebat, sed imparatum se sentiebat: quòd etsi posset ire, Episcopari reformidabat. Itã cum voluntate obediendi, pugnante gemino hoste, pondere languoris, & metu oneris, vicit illa tamen, data sibi in adiutorium spe salutis. Itaq; conatur, mouet sese, tentat vires, inuenit se solito fortiozem. Crescit pariter fides cum viribus, & rursum facta fortior fides dat vicissim viribus incrementum. Iam surgere per se valet, iam meliusculè gradit: iam nec sentire in ambulãdo lassitudinem. demum expeditus & alacer peruenire ad Malachiam sine hominis adiutorio. Qui assumens eum, misit in cathedram, clero & populo collaudante. Hoc itã in pace factum est, quia nec illi ausi sunt Malachiẽ voluntati in aliquo obuiare, videntes signũ, quòd fecerat: nec ille parere dubitauit, tam euidenti argumento factus securior de Domini voluntate.

Mulier quædam fluxum sanguinis patiebatur: & hæc nobilis, charissima Malachiẽ, plũs tamen ob morum, quàm generis nobilitatem. Quæ ex toto deficiens, (nimirum cum sanguine exhaustis viribus) iam posita in extremis, misit ad Dei hominem, vt, quòd supererat, animæ subueniret, qui se iam non esset visurus in corpore. Audiens Malachias, molestè tulit, quòd mulier virtutis foret, & vita eius fructuosa opere & exemplo. Et videns se non posse satis accurrere tempestiuè, accito Malcho, quòd iuuenis esset, & expeditus: (ipse est, cuius supra meminimus, frater Christiani Abbatis) Accelera, inquit, fer illi tria poma hæc, super quæ nomen Domini inuocauit. Confido in ipso, quòd, ubi ex eis gustauerit, non gustabit mortem, priusquàm nos videat, etsi tardiusculè secuturos. Festinat Malchus secundum mandatum, & veniens, intrat ad morituram, alterum se exhibens puerum Elisei, nisi quòd huius efficacior opera fuit.

Iubet

iubet missam sibi à Malachia benedictionem accipere, & gustare, si quò modo valuerit. At illa exhilarata, audito nomine Malachiae, vt obedire possit, nutu signat, paulisper se erigi velle: nam verbo non poterat. Erigitur, gustat: gustato confortata est: loquitur, & gratias agit. Et immisit Dominus soporē in eam, & suauissimè requieuit in eo, cuius vsu diu caruerat, sicut & esu. Stetit interim sanguis, & post modicū expergefata, sanam se reperit, nisi quòd longa inedia, & sanguinis minutione adhuc debilis erat. Si quo minus, die sequenti desideratus Malachiae aduentus ad spectusq; perfecit.

Habitabat vir nobilis in vicinia Benchorensis monasterij. Cuius vxor cum infirmaretur ad mortem, rogatus Malachias vt descenderet, priuquam moreretur, infirmam vncturus oleo: descendit, & intrauit ad eam. Quo viso, exultat illa, spe animata salutis. Et cum pararet vn gere eam, visum est omnibus differendum potius vsque manē. Erat enim vespera. Acqueuit Malachias, & data benedictione super agram, exiit cum his, qui secum erant. At verò post modicum subito clamor factus est, planctus & strepitus multus per totam domum: siquidem insonuit, quòd mortua esset. Accurrit Malachias tumultu audito, & secuti sunt eum discipuli eius. Et accedens ad lectum, vt certò comperit expirasse, cōsternatus est animo, sibi imputans, quòd fraudata gratia sacramenti obierit. Et eleuatis in caelum manibus: Obsecro Domine, inquit, insipienter egi. Ego, ego peccaui, qui distuli: non ista, qua voluit. Hæc dicens, contestatus est in audientia omnium, nullam se recepturum consolationem, nullam daturum requiem spiritui suo, nisi, quam tulerat, liceret restituere gratiam. Et stans super eam, tota nocte laborabat in gemitu suo: & pro oleo sancto largo imbrelachrymarum perfundens mortuam, vicem illi vnctionis, quam poterat, exhibebat. Ipse quidem sic: Ad suos autem: Vigilate, inquit, & orate. Itaque in psalmis illi, ille in lachrymis, noctem duxere peruigilem. Et manē factò, exaudiuit Dominus sanctum suum, quia spiritus Domini erat postulans pro eo, qui postulat pro sanctis gemitibus inenarrabilibus. Quid plura? Aperuit oculos, quæ fuerat mortua: & vt solent, qui de graui somno euigilant, fricans sibi manibus frontem & tempora, super lectum se erigit, & agnito Malachia, inclinans deuotè salutatur eum. Et verso luctu in gaudium, stupor apprehendit omnes, & qui viderunt, & qui audierunt. Sed & Malachias gratias agens, benedixit Dominum. Et vnxit eam nihilominus, sciens in hoc sacramento remitti peccata, & quòd oratio fidei saluet infirmum. Post hæc abiit ille, & illa conuuluit, & viuens incolumis tempore aliquanto, vt gloria Domini manifestaretur in ea, perfecta pœnitentia, quam sibi Malachias iniunxerat, in bona confessione iterum obdormiuit, & migravit ad Dominum.

Fuit itē mulier, cui spiritus iracundiæ & furoris intātum dominaretur, vt non solum vicini & cognati fugerent consortium eius, sed filij quoq; ipsi vix sustinerent habitare cum ea. Clamor, & rancor, & tempestas valida, vbi cunquē fuisset. Audax, & ardens, & præceps, metuenda lingua & manu, importabilis omnibus, & inuisa. Dolentes filij tum pro illa, tum pro seipsis, trahunt illam ad præsentiam Malachiae, lachrymabilem cum fletu querimoniam deponentes. Vir autem sanctus & periculum matris, & incommodum miserans filiorum, seorsum aduocat illam: Fueritne confessā aliquando peccata sua, sollicitè percontatur. Respondit, Nequaquam. Confitere, inquit, paret. Et ille iniungens pœnitentiam confitenti, oransque super eam, vt Dominus omnipotēs det ei spiritum mansuetudinis, in nomine Domini Iesu, nè vltra irascatur, iubet. Sequitur tanta mansuetudo, vt pateat omnibus non esse aliud, quàm admirabilem mutationem dexteræ excelsi. Fertur adhuc hodiè viuere, & tantè esse patientiæ & lenitatis, vt quæ omnes exasperare solebat, nullis modò exasperari damnis, contumelijs, afflictionibus queat. Si licet me, iuxta Apostolum, abundare in sensu meo, accipiat quisq; vt vult: ego istud superiori suscitata miraculo mortuæ cenfeo preferendum, quòd exterior quidem ibi, hic verò interior renixcrit homo. Et nunc curramus ad reliqua.

Vir secundum seculum honorabilis, secundum Deum timoratus, veniens ad Malachiam, questus est super sterilitate animæ suæ, supplicās vt sibi obtineret ab omnipotente Deo gratiam lachrymarum. Et subridens Malachias, quòd gratum haberet in homine seculari desiderio spirituale, suam maxillam maxillæ illius quasi blandiendo coniungēs: Fiat, inquit, tibi, sicut petisti. Tantos exindè, & penè cōtinuos exitus aquarum deduxerunt oculi eius, vt illud Scripturæ ei posse aptari videretur: Fons hortorum, puteus aquarum viuentium.

Nota est mira in pomis benedictis à Malachia.

Cap. 32.

Nota quantum doleat tātus vir, sine extrema vnctione obierit foemina.

Rom. 8. Mortuare. uiuificat.

Iacob. 5. Extrēma vnctio, sacramentū est.

Cap. 33.

Nota de confessione & satisfactioe.

Præstantissimum miraculum.

Rom. 4.

Cap. 34.

Verè mirabilis Deus in sanctis suis. Cantic. 4.

Cap. 35. Est insula maris in Hybernia, ab olim fecunda piscium: & mare ibi piscosum valde. Peccatis (vt creditur) habitantium adempta copia solita: quæ multos habebat filios, infirmata est, & à tanta funditus sui commoditate emarcuit. Dolentibus accolis, & iacturam grauem populis agrè ferentibus, reuelatum est cuidam mulieri, precibus Malachiaë posse offerri remedium. Idque innotuit omnibus, ipsa prodente. Nutu Dei contigit adesse Malachiam. Dum enim circumiret, & repletur Evangelio regionem, diuertit illuc, vt & ipsis eandem gratiam impartiret. At Barbari, quibus maior cura de piscibus, omni instantia flagitant, vt potius respicere dignetur super sterilitatem insulae suae. Qui cum responderet se minimè ad hoc venisse: hominum magis, quam piscium desiderare capturam: videns tamen fidem eorum, flexis in litore genibus, orauit ad Dominum, vt, licet indignis, indultum olim beneficium tâta fide repetentibus non negaret. Ascendit oratio, ascendit & piscium multitudo, & fortè vberior, quàm in diebus antiquis, & ipsa populo terræ perseuerans vsq; in hodiernum diem. Quid mirum, si oratio iusti, quæ penetrat caelos, penetrauit abyssos, & de profundo maris tantas piscium copias euocauit?

Nota vim precũ eius.

Cap. 36. Venerunt aliquandò tres Episcopi in villam Fochart, quem dicunt locum natiuitatis Brigidaë virginis, & quartus erat Malachias. Ad quem presbyter, qui hospitio susceperat eos: Quid faciam, inquit, quòd piscis non habeo? Quo respondente, vt quareret à piscatoribus: Biennium est, ait, quòd non inueniuntur pisces in flumine, vnde & piscatores prorsus diffisi, etiam arti suæ renunciauerunt. Et ille: Præcipe, inquit, laxari retia in nomine Domini. Factum est, & capti sunt salmones duodecim. Secundo miserunt, & captis totidem, inopinatum inferunt mensis & ferculum, & miraculum. Et vt clarè liqueat, Malachiaë meritis hoc datum fuisse, alijs quoq; duobus sequentibus annis eadem nihilominus sterilitas perdurauit.

Capiuntur præter spẽ pisces iubente Malachia.

Cap. 37. Fuit quidam clericus in Lesmor, probabilis, vt fertur, vitæ, sed fidei non ita. Is sciolus in oculis suis, præsumpsit dicere, in Eucharistia esse tantummodò sacramentum, & non rem sacramenti, id est, solam sanctificationem, & non corporis veritatem. Super quo à Malachia secretò, & sepè conuentus, sed in casum, vocatus ad medium est: Seorsum tamen à laicis, vt, si fieri posset, sanaretur, & non confunderetur. Itaque in conuentu clericorũ data facultas homini est pro sua sententia respondendi. Cumq; totis ingenij viribus, quo non mediocriter callebat, asserere & defendere conaretur

S. Malachias docet verum corpus Christi esse in Eucharistia.

errorem, Malachia contrà disputante & conuincente, iudicio omnium superatus, de conuentu confusus quidem exiit, sed non correctus. Dicebat autem se non ratione victum, sed Episcopi pressum autoritate: Et tu (inquit) ô Malachia sine causa me hodiè confudisti, aduersus profectò veritatem locutus, & contra tuam ipsius conscientiam. Mœstus Malachias pro homine sic indurato, sed magis fidei dolens iniuriam, timens periculum, Ecclesiam conuocat, errantem publicè arguit, publicè monet, vt respiciat. Suadetibus hoc ipsum Episcopis, & vniuerso clero, cum non acquiesceret, contumaci anathema dicunt, hæreticum protestantes. Nec sic cuiuslibet: Omnes, inquit, fauetis homini potius, quàm veritati. Ego personam non accipio, vt deferam veritatem. Ad hoc verbum subit machas sanctus: Dominus, inquit, fateri te veritatem faciat vel ex necessitate. Quo respondente, Amen, soluitur conuentus. Tali ille inultus cauterio, fugam meditatũ, infamis atq; inhonorus fore non sustinens. Et continuo sua tollens exibat, cum eccè subita correptus infirmitate, sistit gradum, viribusq; deficiens, eodem loco iactat se super solum anhelus & fessus. Fortè incidens in id loci vagabundus insanus, offendit hominem: quendam ibi agat, percontatur. Respondet, graui se infirmitate teneri, & neq; procedere, neq; redire valentem. Et ille: Infirmitas ista haud alia, inquit, quàm ipsa mors est. Hoc autè non dixit à semetipso: sed pulchrè Dominus per insanum corripuit eum, qui sanis acquiescere noluit consilijs senatorum. Et addit: Reuertere domum: ego te iuuabo. Deniq; ipso duce, reuertitur in ciuitatem: redit ad cor, & ad misericordiam Domini. Eadem hora accitit Episcopus, agnoscitur veritas: abijcitur error, confessus reatum, absoluitur, petit viaticum, datur reconciliatio, & vno penè momento perfidia ore abdicatur, & morte diluitur. Ità mirantibus cunctis, sub omni celeritate completus est sermo Malachiaë, & scripturae pariter dicentis, quia vexario dat intellectum auditui.

Omiferos, quos hoc non terret exemplũ, & inuitat ad penitentia.

Esa. 28.

Cap. 38.

Inter populos quarundam regionum orta aliquandò grauis discordia est. Interpellatur Malachias de componenda pace inter eos. Et cum esset aliàs impeditus, iniungit negociũ hoc vni Episcoporum. Illo excusante, & negante, & dicente, Malachiam,

non

non se, quæsitum: se contemptum iri, frustra fatigari nolle: Vadē, inquit, & Dominus erit tecum. Erille: Acquiesco, sed si me nō audierint, scito me ad tuam paternitatem appellaturum. Subridens Malachias: Fiat, inquit. Tunc Episcopus conuocatis partibus, dicitur formam pacis: acquiescunt, reconciliantur adinuicem: fide hinc inde data, stabilitur pax: & sic dimisit eos. At pars vna videns hostes factos securos, imparatos esse: quippè qui pace facta mali nihili suspicarentur: loquebatur mutuo, & dicebat homo ad proximum suum: Quid volumus facere? Victoria præ manibus est, & ultio de inimicis. Et cœpère insequi illos. Innotuit Episcopo, quod fiebat: & accurrens conuenit duces eorum super iniquitate & dolo: sed spretus ab illo est. Inuocauit nomen Malachia aduersus eum, & nihil pendit. Irridensque Episcopum: Putasne, inquit, propter te amittere debeamus malefactores nostros, quos Deus tradidit in manus nostras? Et recordatus verbi sui Episcopus, quod habuerat cum Malachia, flens & eiulans verso vultu ad monasterium eius: Vbi es, ait, homo Dei? vbi es? Nonne hoc est, Pater mi, quod tibi dicebam? Heu, heu veni, vt facerem bonum, & non malum: & ecce per me omnes, illi in corpore, isti in anima, pereunt. Multa in hunc modum loquebatur lamentans & plangens, & quasi præsentem sollicitans & compellans Malachiam aduersus malignantes. Interim verò impij, cum quibus fecerant pacem, insequi non desistebant ad perdendum eos. Et ecce spiritus mendax in ore quorundam virorum, qui eos deciperet. Et occurrerunt illis in via viri nunciantes, factam irruptionem in terras ipsorum ab aduersarijs: in ore gladij consumi omnia, & diripi bona eorum: vxores quoque ac liberos tolli & abduci. His auditis, reuersi sunt festinanter. Sequebantur vicini primos, quō irent, aut quid acciderit, nescientes. Nec enim omnes audierant viros loquentes. Cumque venissent, & inuenissent nihil horum, quæ nunciata erant, confusi sunt, deprehensi in malitia sua. Et cognouerunt spiritui erroris se traditos propter nuncium Malachia, quem deceperunt, & nomen eius, quod spreuerunt. Porro Episcopus audiens frustratos proditores in iniquitate sua, quam cogitauerant, cum gaudio remeavit ad Malachiam, referens omnia per ordinem, quæ acciderant sibi.

Sciens Malachias eiusmodi occasione pacem esse turbatā, nactus opportunū tempus, pacem per semet inter ipsos denuō reformare curauit, & firmare reformatam, datis & receptis altrinfecus fide & iuramento. Verum illi, quibus antè pax fracta fuit, iniuriæ memores, neglecto pacto & præcepto Malachia, tradauerūt de vice reddenda. Et congregati omnes in vnum, ibant vt imparatos præoccuparent, redderentque in caput eorum malum, quod sibi facere cogitassent. Et magno flumine, quod intererat, facili mē transuadato, fluuiolo, quem non procul ab illo offendere, retenti sunt. Neque enim iam fluuiolus, sed planè fluuius ingens apparuit, vbiq; sui transire volentibus transitum negans. Mirari omnes tantum nunc esse, tantillum antehac fuisse scientes, & loqui inter se: Vnde inundatio hæc? Aër serenus est, imbres non sunt, nec proximè fuisse meminimus. Et si multum pluisset, quis nostrum vnquam hæc nunc meminit in quantacumq; illuue ita intumuisse, vt operiret terram, sata & prærata peruaderet? Digitus Dei est iste: & Dominus sepit vias nostras propter sanctum suum Malachiam, cuius sumus præuaricati pactum, transgressi mandatum. Ità & hi infecto negotio, ad sua æquè confusi repedauerunt. Diuulgatum est verbum per vniuersam regionem, & benedicebant Deum, qui comprehendit sapientes in astutia sua, & confringens cornua peccatorum, sublimauit cornu Christi sui.

Aliquis de nobilibus infensus Regi, reconciliatus est per manū Malachia. Nec enim Regi satis fidebat ille, vt pacem cum eo faceret, nisi mediante Malachia, aut quæ Rex æquè reuereretur. Nec immeritò, vt post apparuit. Nam factum securum, & minimè iam cauentem sibi, captum truxit in vincula, odio antiquo captus plus ipse. Requiritur homo à suis de manu mediatoris. Nec enim aliud amici expectare, quàm mortem. Quid faceret Malachias? Non est quod possit, nisi vt recurrat ad suum illud solitum vnicumq; refugium. Congregato exercitu forti nimis, turba magna discipulorum suorum, adit hominem, requirit vinculum, negatur. Et Malachias: Iniquè, inquit, agis contra Dominum, & contra me, & contra te ipsum, pactum præuaricans: si dissimulas tu, sed non ego. Creditit se homo fidei meæ: si contingat mori, ego prodidi eum: ego reus sanguinis eius. Quid tibi visum est me proditorem, te præuaricatorem constitutere? Noueris me, donèc liberetur, nihil gustaturum, sed neque istos. Sic locutus, intrat ecclesiam: Deum omnipotentem suis, suorumque anxijis gemitibus interpellat,

Miro modo impediuntur celestia homines à corde destina-

Cap. 39.

Magno miraculo alij à simili facinore retardantur.

Exod. 8.

Iob 5.

Cap. 40.

Vir sanctus oburgat regem pacti violatore.

Stultus Rex
credit se fu-
ga latere
posse Do-
minum.

Act. 9.
Rex orba-
tur lumine,
reddiditque
captivum.
Iob 30.
Psal. 149.

Cap. 41.

Vitio Dei in
Malachia
obrectato-
res.

Prædicat
obrectato-
ri quod mo-
rietur.

Vir sanctus
ad conuictū
nil respon-
det.
Deut. 32.

Diabolus ei
maledicen-
tē inuadit.

pellat, vt iniuste addictum, dignetur eripere de manu præuaricatoris & iniqui. Et ea die cum nocte sequenti, in ieiunio & oratione persisterit. Perlatum ad Regem, quid fieret: & magis inde induratum est cor eius, vnde emolliri debuerat. Init fugam, veritus homo carnalis, nè si propè remaneret, orationis non posset sustinere virtutem: Quasi verò vel absconditum non inueniat, vel non perueniat ad remotum. Tu metas ponis miser orationibus sanctorum? Num est oratio iacta sagitta, vt fugias à facie arcus? Quò ibis à spiritu Dei, qui eam portat: & quò à facie eius fugies? Denique fugientem insequitur, inuenit latitantem. Erisq; cæcus, & non videns, vt melius videas, & intelligas, quoniam durum est tibi contra stimulū calcitrare. Deniq; senti vel nunc, quia sagittæ potens acutæ peruenierunt ad te: quæ etsi resilièrunt à corde, quia saxum est, sed non ab oculis. Vtinàm per fenestram saltem oculorum perueniant vsque ad cor, & vexatio det intellectu cæcitati. Cernere erat Saulum denuò ad manus trahi, & duci ad Ananiam, ad ouem scilicet lupum, vt resunderet prædam. Refudit, & recepit visum: quòd Malachias vsq; adeò ouis esset, vt sit misertus & lupus. Diligenter ex his aduerte, lector, cum quibus habitatio Malachie, quales principes, & quales populi. Quomodò non & is frater fuit draconum, & socius struthionum? Et id eò dedit ei Dominus virtutem calcandi super serpentes & scorpiones, alligare Reges eorum in compedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Deinde audi, quid sequatur.

Is, cui Benchorensis monasterij cesserat possessiones, ingratus beneficio, extunc & deinceps insolentissimè semper se habuit aduersus eum & suos, in omnibus infestus eis, vbiquè insidians, detrahensq; actibus eius. At non impunè hoc. Erat illi vnicus filius, qui imitator patris, audens aliquid & ipse in Malachiam, eodem anno mortuus est. Mortuus autem sic: Visum est Malachia debere construi in Benchor oratorium lapideum, instar eorum, quæ in alijs regionibus extructa conspexerat. Et cum cœpisset iacere fundamenta, indigenæ quidem mirati sunt, quòd in terra illa necdum eiusmodi ædificia inuenirentur. Verùm ille nequam (sicut erat præsumptuosus & insolens) non modò miratus est, sed indignatus. Ex qua indignatione concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Et factus susurro in populis, nunc secretò detrahere, nunc blasphemare palàm: notare leuitatem, nouitatem horrere, sumptus exaggerare. Illiusmodi venenatis sermonibus sollicitans & inducens multos ad prohibendum: Sequimini me, inquit, & quod non nisi per nos fieri debet, contra nos fieri nõ sinamus. Itaque cum pluribus, quibus suadere valuit, descendit ad locum, reperit conuenit hominem Dei, primus ipse dux verbi, qui erat principium mali: O bone vir, quid tibi visum est nostris hanc inducere regionibus nouitatem? Scoti sumus, non Galli. Quænam leuitas hæc? Quid opus erat opere tam superfluo, tam superbo? Vnde tibi pauperi & inopi sumptus ad perficiendum? Quis perfectum videbit? Quid istud præsumptionis, inchoare quòd nõ queas, non dico, perficere, sed nec videre perfectum? Quamquam amentis magis est, quam prudentis, conari quòd modum excedit, vincit vires, superat facultates. Cessa, cessa, desine à vesania hac. Alioquin nos non sinimus, non sustinemus. Hoc dixit, prodens quid vellet, non quid posset, cõsiderans. Nam de quibus præsumebat, & secum adduxerat, viso viro, mutati sunt, & iam non ibant cum eo. Ad quem vir sanctus, tota libertate vtens: Miser, inquit, opus, quòd inchoatum vides, & inuides, sine dubio perficietur: perfectum videbunt multi. Tu verò quia non vis, non videbis: & quòd non vis, morieris: attendito tibi, nè in peccato tuo moriaris. Ità est: ille mortuus est, & opus completum est: sed ille non vidit, qui, vt præfati sumus, anno eodè mortuus est. Interim pater aucto mox, quid de filio vir sanctus prædixisset, sciens verbū eius viuum & efficax esse: Interfecit, inquit, filium meum. Et instigatè diabolo, tanto furore exarsit in illum, vt coram duce & maioribus, inuidiæ, falsitatis & mendacij arguere non vereretur hominem, qui veracissimus esset, veritatis & discipulus, & amator: & conuictū intulit, simiam appellans. Et Malachias quidem doctus non reddere maledictum pro maledicto, obmutuit, & non aperuit os suū, dum confisteret peccator aduersus eum. Sed non Dominus oblitus sermonis sui, quem dixerat: Mihi vindictam, & ego retribuam. Eadem die domum reuerlus homo, luit linguæ effrenis temeritatem, ipso vltore, quo instigatore laxarat. Arreptum in ignem proiecit demon: sed mox manibus assistentium extractus est, adustus tamen corporis parte, & mente captus. Et dum insaniret, vocatus Malachias venit: reperitque maledicum spumantia ora torquentem, horrendis vocibus & motibus terrentem omnia, ac toto corpore agitatam, vix posse teneri à pluribus: & orans pro inimico vir totius perfe-

perfectionis, exauditus est, sed ex parte. Nam ilicò quidem sancto orante, ille apernit oculos, & sensum recepit. Relictus est autem ei spiritus Domini malus, qui eum colaphizet, vt discat non blasphemare. Credimus eum viuere vsque adhuc, & vsque ad hæc tempora luere peccatum grande, quod peccauit in sanctum: certis temporibus tamen ferunt lunaticum esse. Porro prædictæ possessiones, cum iam pro sui imbecillitate & inutilitate eas tenere non valuit, in pace ad locum, cuius extirerant, redierunt. Nec renuit Malachias post multam demum vexationem, pacis obtentum.

Sed iam ad opus edificij, quod Malachias aggressus est, sermo recurat. Et quidem non erat Malachia, non dico vnde perficeret, sed vnde faceret quicquam. Erat autem cor eius fidutiam habens in Domino. Dominus verò prouidit, vt, etsi non speranti in pecuniæ thesauris, pecunia non deesset. Quis enim alius fecit, vt thesaurus eo loci reponeretur, repositus non reperiretur, vsque ad tempus & opus Malachia? Inuenit Dei famulus in Dei marsupio, quod defuit suo. Meritò quidem. Quid enim iustus, quam vt cui pro Deo non erat proprium, cum Deo iniret confortium, & marsupium vnum esset amborum? Fideli denique homini totus mundus diuitiarum est. Et quid est ille, nisi quoddam marsupium Dei? Denique ait: Meus est orbis terræ, & plenitudo eius. Indè est, quòd Malachias repositos argenteos multos non reposuit, sed exposuit. Nam totum munus Dei, in Dei opus iubet expendi. Non suas, non suorum cõsiderat necessitates: sed iactat cogitatum suum in Domino: ad quem vtique recurrendum non dubitat, quoties necessitas postulat. Nec dubium Dei opus esse, quod Deo reuelante Malachias præuidit. Contulerat primum cum fratribus de opere illo: & multi præinopia minùs libenter assentiebant. Indè anxius dubiusque quid ageret, coepit inter orandum vehementer inquirere, quæ nam foret voluntas Dei. Er die quadam de via regrediens, cum iam loco appropriaret, prospexit eminùs: & ecce oratorium apparuit magnum lapideum, & pulchrum valde. Et intuens diligenter situm, formam & compositionem, cum fidutia arripit opus, priùs quidem indicata visione senioribus fratribus, paucis tamen. Sanè totum, quod arrentè notauit de loco, & modo, & qualitate, tanta diligentia obseruauit, vt peracto opere, factum viso similitum appareret, ac si & sibi cum Moyse dictum audierit: Vide, vt omnia facias secundum exemplar, quod tibi ostensum est in monte. Eodem visionis genere id quoque, quod in Saballino situm est, antequàm fieret, præostensum est illi, non modò oratorium, sed & monasterium totum.

Transiente illo per quandam ciuitatem, & multitudine magna concurrente ad eum, casu vidit iuuenem inter alios videndi se curiosum. Ascenderat lapidem, & stans super summos articulos extento collo, oculis & animo intendens in eum, quandam ille de nouo Zachæum exhibebat. Nec latuit Malachiam, sancto quidem spiritu reuelante, verè illum yenisse in spiritu & virtute Zachæi. Dissimulauit tunc tamen, tacitusque pertransiit. Cæterum in hospitio nocte ipsa narrauit fratribus, quomodo illum vidisset, & quid præuidisset de illo. Die autem tertia, en ille cum viro quodam nobili, domino suo: Qui aperiens votum, & desiderium iuuenis, rogabat, vt à se commendatum recipere dignaretur, & habere decæterò inter suos. Et Malachias agnoscens eum, Non est opus, inquit, vt, quem iam Deus commendauit, homo commendet. Apprehensum que manu sua tradidit Abbati Congano nostro, & ille fratribus. Ipse verò iuuenis adhuc (ni fallor) viuens, primus conuersus laicus Surienfis monasterij, testimonium habet ab omnibus, quòd sanctè conuerteretur inter fratres secundum ordinè Cisterciensem. Et cognouerunt discipuli, etiam in hoc Malachiam prophetæ spiritum habuisse. Non solum autem, sed & in eo, quod subiunduri sumus. Cum sacramenta offerret, & appropriasset ei Diaconus, facturus aliquid pro officio suo, intuitus eum sacerdos, ingemuit, quòd sensisset penès illum latere, quod non conueniret. Peracto sacrificio, secretò percontatus de conscientia sua, confessus est, & non negauit illud sibi per somniù nocte ipsa. Cui iniungens pœnitentiam: Non debueras, inquit, hodie ministrasse, sed verècundè te subtrahere sacris, & deferre tantis, tamque diuinis mysterijs, vt hac humilitate purgatus, dignius exinde ministrares. Itè alia vice sacrificante illo, & orante hora sacrificij, ea quidem sanctitate & puritate cordis, qua solitus erat, adstante diacono, visa est columba intrare per fenestram in claritate magna. Ea sacerdos perfunditur totus: ea subobscurior basilica tota refulget. Columba verò aliquandiu circumuoluitans, tandem residet super Crucem apertè faciem sacerdotis. Obsupuit diaconus, & pauertum pro luminis, tum pro volucris nouitate,

Cap. 42.
Extruit egre-
gium orato-
rij sine mo-
nasterij S.
Malachias.

Pfal. 49.
S. Malachi-
as inuenit
multam pec-
cuniam.

Viso eius,
Exod. 25.

Cap. 43.
Luc. 19.

Claret Pro-
phetia spi-
ritu.

Vide se ad-
mirandam
sub Missæ
sacrificio.

SURIENSIS

1711
5

quòd illa sit rara auis in terra, cecidit super faciem suam, & vix palpitans, sese erigere ausus est, vel quandò officij sui necessitas postulavit. Post Missam seorsum convenit à Malachia, sub periculo vitæ iubetur nullatenus secretum prodere, quòd vidisset, quoad viveret ipse. Aliquandò cum in Ardinacha esset cum quodam coepiscopo suo, de nocte surgens, coepit memorias sanctorum, quæ in coemeterio sancti Patricij multæ sunt, orando lustrare. Et ecce vnum de altaribus subito ardere conspiciunt. Ambo enim viderunt visionem hanc magnam: ambo mirati sunt. Et Malachias intelligens signum esse magni meriti illius, vel illorum, quorum sub altari illo corpora requiescerent, currens, & se medijs immergens flammis, expansis brachijs sacram amplexatus est aram. Quid ibi fecerit, quidve senserit, nemo qui sciat: sed quod amplius solito, caelesti igne succensus, ex illo igne exierit, fratrum, qui cum eo tunc erant, reor neminem esse, qui nesciat.

Cap. 44.
Psal. 73.

Malachia
nulli genus
veteru mi-
faculorum
defuit.

Hæc dicta sunt, pauca quidem de pluribus, sed multa pro tempore. Non enim signorum tempora hæc, secundum illud: Signa non vidimus, iam non est propheta. Unde satis apparet, Malachias meus quantus in meritis fuit, qui tam multus in signis extitit, & in raritate tanta. Quo enim antiquorum genere miraculorum Malachias non clauditur? Si bene advertimus pauca ipsa, quæ dicta sunt, non prophetia defuit illi, non reuelatio, non ultio impiorum, non gratia sanctorum, non mutatio mentium, non denique mortuorum suscitatio. Per omnia benedictus Deus, qui sic amavit & ornauit eum: qui & magnificauit eum in conspectu Regum, & dedit illi coronam gloriae. Amor probatur in meritis, ornatus in signis, magnificatio in vltione inimicorum, glorificatio in præmiorum retributione. Habes diligens lector in Malachia quid mireris, habes & quid imiteris. Nunc iam quid tibi ex his sperandum sit, studiosus attende. Nam finis horum, preciosa mors est.

Cap. 45.

Percontatus aliquandò, quonam in loco, si optio detur, extremum malit agere ditem, (de hoc siquidem fratres querebant inter se, quem sibi quisque deligeret) cunctatur, & non respondet. Instantibus illis: Si hinc migro, inquit, nusquam libentius, quam vnde vnà cum nostro Apostolo resurgere possim. (Dicebat autem sanctum Patricium.) Si peregrinari oporteret, & ita permittit Deus, Claramuallem delegi. Requisite item de tempore, diem respondit solennem omnium defunctorum. Si simplex votum putatur, impletum est. Si prophetia, ne iora præterijt. Sicut audiuimus, sic vidimus de loco pariter, & de die. Dicamus breuiter, quo ordine istud, quæ occasione prouenerit.

S. Patricius
Hybernæ
Apostolus.
Dies solen-
nis omnium
defunctorum.

Aegrè satis ferebat, Hyberniam vsque adhuc pallio caruisse, ut potè amulator sacramentorum: quorum ne vno quolibet gentem suam vellet omnino fraudari. Et recordatus sibi à Papa Innocentio fuisse promissum, inde magis tristari, quòd dum adhuc ille superfuit, non fuit missum pro eo. Et nactus occasione, quòd Papa Eugenius summam regiminis teneret, & eo temporis vsque in Franciam appropriasse nunciaretur, opportunitatem requirendi se inuenisse gauisus est. Præsumebat autem de illo, vtrique viro tali, & de tali assumpto professione. Magis verò, quòd suæ Claraualis specialis filius extitisset, nec timeret apud illum se vllam sustinere difficultatem. Itaque conuocantur Equisopi, concilium cogitur: tractata triduo, quæ temporis imminerent: die quarto aperitur consilium de pallio requirendo. Placet, sed si per alium requiratur. Tamen quia breuior via, & ob hoc tolerabilior peregrinatio videretur, non fuit, qui eius obuiare præsumeret consilio & voluntati. Et Malachias, soluto concilio, arripit iter. Prosequuntur eum, qui conuenerant fratres, vsque ad litus, non multi tamen, ipso nimirum prohibente. Ad quem vnus illorum, Catholicus nomine, flebili voce & fletu: Heu tu abis, inquit, & in quanta penè quotidiana vexatione me deseris, non ignoras, nec fers opem misertus mei. Si ego dignus qui patior, fratres quid peccauerunt, qui vix diem, noctemve vllam à tam laboriosa cura & custodia mei feriatam habere sinunt? His verbis & lachrymis filij (flebat enim) paterna viscera concussa sunt, & amplexatus est eum blandiendo, impressoq; pectori eius signo Crucis: Certus esto, inquit, te cuiusmodi nil passurum, donec redeam. Erat autem epilepticus, & cadebat frequenter, ita ut interdum non semel, sed sæpius pateretur in die. Hoc iam per sex annos morbo horrido laborabat, sed ad verbum Malachia, perfecte conualuit. Ab illa hora nil tale perpeffus est, nil tale (ut confidimus) deinceps perpeffurus, quia Malachias deinceps rediturus non est.

En quanti
facit palliū
vir sanctissi-
mus.

Curat epi-
lepticū sa-
cillimè.

Cap. 46.

In ipso ascensu naui accedunt duo ex his, qui illi familiarius adhærebant, auden-

audentes, & petentes aliquid ab eo. Quibus ille: Quid vultis? Non dicimus inquit, nisi spondeas te daturum. Spondet. Et illi: Volumus nobis certò promittà tua dignatione, te in Hyberniam incolum reuersurum. Instare & ceteri omnes. Tum ille parumpè deliberans, pœnitere primò, quòd se alligasset, quà exiret, non inueniens. Angustia vndiquè, dum nil occurreret ab alterutro tutum periculo, voti videlicet, aut promissi. Visum est tandè id potius eligendum, quod in presentiarum plus vrgeret, reliquum supernæ committendum dispositioni. Annuit tristis quidem: sed magis illos noluit contristare: & respondens eis, vt volunt, ascendit nauem. Et cum iam ferè medium iter æquoreum peregissent, subito contrarius ventus nauē repellit, & reducit in terram Hyberniæ. Descendens de nauì, in ipso portu in quadam sua ecclesia pernoctauit. Et lætus, gratias egit diuinæ consilio prouidentia: quo factum est, vt iam fecerit satis pro sua promissione. Manè verò intrans nauem, ipsa die prospero cursu transfretauit, & venit in Scotiam. Die tertia peruenit ad locum, qui Viride stagnum dicitur: quem fecerat preparari, vt ibi statueret Abbatiam. Et relicto illic de filijs suis fratribus nostris, monachorum conuentu & Abbate, (nam secum ad hoc ipsum eos adduxerat) valedicens eis, profectus est. Et cum transiret, occurrit ei Rex David, à quo receptus cum gaudio, & retentus per aliquot dies, multaque operatus placita Deo, inchoatum repetit iter. Et pertransiens Scotiam, in ipso introitu Angliæ diuertit ad ecclesiam Gifsburnensem, vbi habitant viri religiosi, canonicam ducentes vitam, ab antiquo familiares ei pro sua religiositate & honestate. Ibi adducta est ad eum mulier patiens morbum, quem cancrū vulgò appellant, ipso horrendum visu, & sanauit eam. Nam vbi aqua, cui benedixit, adpersa sunt vlcerum loca, dolorem non sensit. Die verò sequenti vix vlcera apparebant. Abiens inde, ad mare venit: sed negatur transitus. Causa (ni fallor) fuit, orta similtas quadam inter summum Pontificem & Regem Angliæ, quòd Rex nescio quid mali suspicaretur de bono illo homine, si transiret. Nam neque alios Episcopos transire sinebat. Quod quidem impedimentum, etsi fuit contrarium Malachia voluntati, sed non voto. Dolebat differri à desiderio suo, nesciens magis per hoc impletum iri. Nam si in continentem transisset, oportebat transire etiam Claramuallem, vt summum Pontificem sequeretur. Iam enim abiērat, & erat Romæ, aut prope Romam. Nunc verò intercedente dilatione factum est, vt tardius transfretans, ad locum & horam sanctissimi sui obitus opportunè occurreret.

Qui à nobis susceptus est, tanquam verus ab Occidente veniens, visitans nos oriens ex alto. O quantum nostræ Clarauali irradians sol ille claritatis adauxit: Quam iucundus ad eius introitum dies festus illuxit nobis. Hæc dies, quam fecit Dominus, exultatum & lætatum in ea. Quam celer & saliens, tremulus ac debilis mox ipse occurri. Quam lætus in oscula rui: Quam lætis brachijs missam mihi calitūs amplexatus sum gratiam. Quam alacri vultu & animo, mi pater, introduxite in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Quam festiuos deinde recum duxi dies, sed paucos. Quid verò ille vicissim nobis? Nempe hilarem, nempe affabilem pægrinus noster omnibus se præbebat, omnibus incredibiliter gratum. Quam bonū, & quam iucundum agebat hospitem apud eos, quos nimirum videre venerat à finibus terræ, non auditurus Salomonem, sed exhibiturus. Denique audiimus sapientiam eius, tenuimus presentiam eius, & tenemus. Iam quatuor aut quinque dies huius nostræ solennitatis defluerant, cum ecce die solenni beati Lucae Euangelistæ, Missa in conuentu sua illa sancta deuotione celebrata, febre correptus, lecto decubuit, & nos cum illo omnes. Extrema gaudij nostri mœror occupat, moderatior tamen, quòd leuior interim febris esse videretur. Videres discurrere fratres, dandi auidos, vel accipiendi. Cui non dulce videre illum? cui non dulcius ministrare illi? Vtrunque suaue, vtrunque salutare. Et humanitatis erat præbere obsequium, & profectus cuique sui, cum gratiam reportaret. Assistere omnes, omnes solliciti erant circa frequens ministerium: medicamenta perquirere, adhibere fomenta, vrgerè sæpius ad gustandum. Ad quos ille: Sine causa, inquit, hæc: sed charitate vestri facio, quicquid iniungitis. Sciebat enim imminere tempus suæ migrationis. Cumque fratres, qui cum eo venerant, fidentiùs instarent, dicentes, non oportere diffidere de vita: nec enim signa mortis in eo aliqua apparerent: Oportet, inquit, hoc anno Malachiam exire de corpore. Et infert: Ecce appropinquat dies, quem, vt optimè nōstis, optaui semper ipsum fore diem resolutionis meæ. Scio cui credidi, & certus sum: non fraudabor

Vide quantum agat Deo cura seruorum suorum

Mulier aqua benedicta sanata.

Cap. 47.
S. Malachias venit Claramuallem.

Cant. 3.

Dies solennis S. Lucae.

Prædicte mortis suæ imminere reliquo diem,

MALACHIUS

IVIII

5

reliquo desiderij mei, qui partem iam teneo. Qui me sua misericordia perduxit ad locum, quem petij: terminum, quem æquè volui, non negabit. Quod ad hoc corpusculum attinet, hic requies mea: quod ad animam, Dominus providebit, qui saluos facit sperantes in se. Nec parùm spei repositum mihi in die illa, qua mortuus tanta à viuis beneficia impenduntur. Nec longè aberat dies ipsa, cum talia loqueretur. Inter cæta iubet se sacro oleo vngi. Exeunte conuentu fratrum, vt solenniter fieret, non sustinuit vt ad se ascenderent: ipse descendit ad eos. Iacebat siquidem in solario, domo superiori. Vngitur, & sumpto viatico, fratrum se orationibus, & fratres cõmendans Deo, ad lectum reuertitur. Alto de folio descendebat pedibus suis, & rursùm nihilominus suis pedibus ascendebat: & dicebat mortem esse in ianuis. Quis hunc hominẽ crederet moriturum? Solus ipse, & Deus id scire poterat. Non vultus pallidior, non macilentior videbatur, non rugata frons, non reconditi oculi, non nares extenuatæ, non contracta labia, non adusti dentes, non collum exesum & gracile, non curui humeri, non caro exinanita in corpore reliquo. Hæc erat gratia corporis eius, & hæc gloria vultus eius, quæ non euacuatur, ne morte quidem. Talis quoad vixit, talis & mortuus apparebat viuenti similior.

Cap. 48. Cucurrimus vsque huc, sed modò hæremus, quia Malachias cursum consummauit. Stat ille, & nos pariter stamus cum eo. Alioquin quis libèter currat ad mortem? Præsertim tuam, Pater sancte, quis referre possit? quis velit audire? Attramen dileximus nos in vita, in morte non separabimur. Fratres, non relinquamus in morte, quem in vita profequuti sumus. Ab vltiori Scotia vsque huc cucurrit ille ad mortem: Eamus & nos, & moriamur cum eo. Oportet, oportet dicere, quæ cernere necesse fuit.

Omnium sanctorum celebritas. Eccli. 22. Adest omnium sanctorum clara vbiquè celebritas: sed iuxta veterem sententiam, Musica in luctu importuna narratio est. Adsumus, canimus vel inuiti. Flendo cantamus, & cantando flemus. Malachias etsi non cantat, non plorat tamen. Quid enim ploret, qui appropinquat ad gaudium? Nobis, qui relinquimur, relinquitur iuctus: solus Malachias festum facit. Quod enim non potest corpore, facit mente, sicut scriptum est: Cogitatio hominis confitebitur tibi, & reliquæ cogitationis diem festum agent tibi. Deficiente illi corporis instrumento, silente organo oris, officio vocis cessante, reliquum est, vt mentis iubilo solennizet. Quidni solennizet sanctus, qui sanctorum ducitur ad solennitatem? Exhibet illis, quod mox sibi debebitur. Adhuc modicum, & ipse vnus ex ipsis est. Sub noctis crepusculo, cum iam vtrunque diei à nobis expleta celebritas foret, Malachias appropinquauerat non crepusculo, sed auroræ. An non illi aurora, cui nox præcessit, dies autem appropinquauit? Itaque febre inualecente, cœpit ex intimis ardens per omne corpus erumpere sudor, vt quodammodò transiens per ignem & aquam, educeretur in refrigerium. Iam desperatur de vita eius; iam quisque suum iudicium reprehendit: iam nulli dubium, Malachia sententiam præualere. Vocamur: adsumus. Et ille oculos leuans in circumstantes: Desiderio desiderari, inquit, hoc pascha manducare apud vos. Gratias ago supernæ pietati: Non sum fraudatus à desiderio meo. Vides hominem securum in morte, & necdum mortuum, iam certum de vita? Nec mirum. Vides adeste noctem, quam expectauerat, & in ipsa discesse sibi, quasi de nocte triumphans, videtur insultare tenebris, & quodammodò loqui: Iam non dicam, Forsitan tenebræ conculcabunt me: quia hæc nox illuminatio mea in delicijs meis. Et blandè nos consolans: Habete, inquit, curam mei: Ego vestri, si licuerit, non obliuiscar. Licebit autem. Credidi in Deum, & omnia possibilis credenti. Amaui Deum: amaui vos: & charitas nunquam excidit. Et suspiciens in cælum: Deus, inquit, serua eos in nomine tuo: Non solùm autem eos, sed & omnes, qui per verbum ac ministerium meum tuo se mancipauere seruitio. Deindè imponens manus singulis, & benedicens omnibus, pausatũ ire iubet, quia nondum venerat hora eius. Imus, redimus circa medium noctis: nam ea hora lux luere in tenebris nunciatur. Impletur domus: adest congregatio tota: Abbates quoque multi, qui conuenerant. Psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus profequimur amicũ repatriantem. Anno ætatis suæ quinquagesimo quarto, loco & tempore, quo prælegit, & prædixit Malachias Episcopus, & Legatus sanctæ Apostolicæ sedis, velut è manibus nostris assumptus ab Angelis, feliciter obdormiuit in Domino. Et verè obdormiuit. Vultus placidus, placidi exitus indicium fuit. Et quidem omnium oculi fixi in eum: nemo tamen, qui quandò exiuit, aduertere potuisset. Mortuus viuere, & viuens mortuus putabatur: a deo nil intercidit, quod alterutrũ determinaret.

Eadem

Psal. 16.

Nota quid sentiat tan-
tis vir de
suffragijs
detunctorũ,
& extrema
uacatione.

Cap. 48.

Omnium san-
ctorum ce-
lebritas.
Eccli. 22.

Psal. 75.

Malachias
securus in
morte, nec-
dum mor-
tuus.

Psal. 138.

Marc. 9.
1. Cor. 13.Felicissimè
vir sanctis-
sim⁹ obdor-
mit in Do-
mino.

Eadem viuacitas vultus, serenitas eadem, qualis apparere solet in dormiente. Diceret mortem nil horum tulisse, magis auxisse plurimum. Non est mutatus, sed ipse mutauit omnes. Mirum in modum luctus & gemitus omnium subito conquiescit: mutatur in gaudium moeror, plandum cantus excludit. Effertur, feruntur in caelum voces, infertur oratorio Abbatum humeris. Vicit fides: triumphat affectus: res in suum deuenit statum: cuncta geruntur ex ordine: cuncta ex ratione procedunt.

Et reuera quid rationis habet immoderatus plangere Malachiam, quasi non sit ^{Cap. 49.} preciosa mors eius, quasi non sit magis somnus, quam mors: quasi non sit mortis portus, & porta vitae? Malachias amicus noster dormit, & ego luceam? Luctus iste vsu se, non ratione, tuetur. Si Dominus dedit dilecto suo somnum, & tale somnum, ^{Psal. 126.} in quo hereditas Domini, filij merces, fructus ventris: quid horum viderit fletum indicere? Egone fleam illum, qui fletum euasit? Ille tripudiat, ille triumphat: ille introducus est in gaudium Domini sui, & ego cum plangam? Cupio mihi haec, non illi iniudeo. Interim parantur exequiae: offertur pro eo sacrificium: consummantur ^{En offertur pro eo sacrificium.} ex more omnia cum summa deuotione. Stabat eminens puer, cui emortuum pendebat à latere brachium, magis illi impedimento, quam vsui. Quo comperto, innui, vt accederet. Et apprehensam aridam manum, applicui ad manum Episcopi: & viuificauit eam. Nempè viuibat in mortuo gratia sanitatum: & manus eius fuit mortuae ^{Miraculum defuncti. 4. Reg. 13.} manui, quod mortuo homini Eliseus. Puer ille de longè venerat, & manum, quam pendentem attulerat, sanam in patriam reportauit. Iam omnibus ritè peractis, in ipso oratorio sancta Dei genitricis Mariae, in quo sibi benè complacuit, Malachias traditur sepulture, anno ab incarnatione Domini millesimo, centesimo, quadagesimo octauo, quarto Nonas Nouembris. Tuum est, Iesu bone, depositum, quod nobis creditum est: tuus thesaurus, qui recòditur penès nos. Seruamus illum resignandum in tempore, quo repositum censueris, tantum vt absque contubernalibus suis non egrediatur: sed quem habuimus hospitem, habeamus ducem, tecum & cum ipso pariter regnaturi in secula seculorum, Amen.

DE EODEM S. MALACHIA, SERMO

B. BERNARDI ABBATIS.

Liquet, dilectissimi, quòd dum corpore retinemur, peregrinamur à ^{2. Cor. 5.} Domino: ac per hoc luctum magis, quam gaudium, miserandum nobis indicit exilium, & consciètia delictorum. Quia tamen Apostolico ore gaudere cum gaudentibus admonemur, in omnem ^{Rom. 12.} nos fuscitari lætitiã, tempus & causa requirit. Nam si verè, quod ^{Psal. 67.} Propheta sensit, exultent iusti in còspectu Dei: exultat sine dubio Malachias, qui in diebus suis placuit Deo, & inuentus est iustus. In sanctitate & iustitia coram ipso ministravit: placuit ministerium, placuit & minister. Quid nì placuerit? Posuit sine sumptu Euangelium, repleuit Euangelio patriam, suorum maximè feralem edomuit barbariem Hybernorum, leui iugo Christi in gladio spiritus exteras subdidit nationes, vsque ad extrema terræ restituens hereditatè suam illi. O ministerium fructuosum, o ministerium fidelem. Nunquid non per ipsum filio est paterna adimpleta promissio? Nunquid non hunc ollum intuebatur pater, cum ad filium loqueretur, Dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam termini ^{Psal. 12.} nos terræ? Quàm libens Saluator recipiebat, quod emerat, & emerat precio sanguinis sui, ignominia Crucis, horrore passionis? Quàm libens de manibus Malachia, pro eò quòd gratis ministraret? Ergò in ministro quidem gratum erat munus gratuitum, in ministerio autem placita conuersio peccatorum. Grata, inquam, & placita in ministro simplicitas oculi, in ministerio autem salus populi.

Quamquam etsi ministerij quidè minor efficièntia sequeretur, nihilominus tamen ad Malachiam & ad opera eius ille meritò respexisset, cui amica puritas, cui familiaris simplicitas: cuius iustitiæ est de intentione pensare opus, & de oculi qualitate totius ^{Deus opera de intentione pensat.} æstimare corporis statum. Nunc verò magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates & studia Malachia, magna & multa & bona valdè, etsi pro bona castè intentionis origine meliora. Quod opus pietatis præterijt Malachia? Pauper sibi, sed diues pauperibus erat. Pater orphanorù, maritus viduarum, patronus extitit oppressorum. Hilaris dator petitor rarus, acceptor verecundus. Pacis reformandè inter discordantes fuit

IURIS
 VIII
 5

fuit illi cura maxima, & efficacia multa. Quis æquè pius ad compatiendum, ad subueniendum promptus, ad corripiendum liber? Nam & zelans erat, nec deerat scientia, zeli ipsius moderatrix. Et quidem infirmus infirmis, sed nihilominus potentibus potens, superbis resistebat, tyrannos verberabat, Regum magister ac principum. Ipse est, qui Regi orando visum & malignati tulit, & humiliato restituit. Ipse est, qui pacis, quam fecerat, violatores spiritui erroris traditos, frustratus est in malo, quod facere cogitabant: ac denuò coëgit ad pacem, confusos quidem & stupefactos in eo, quod sibi contigerat. Ipse enim est, cui a duersus alios pacti æquè præuaricatores riuus officiosissimè adfuit, miro modo obiectu sui euacuans molimina impiorum. Imbres non erant, non illuies aquarum, non concursus nubium, non liquefactio niuium, cum subito factus est in fluuium magnum, qui riuulus erat, & riuus ibat, & intumescibat inundans, & negans omninò transitum volentibus malignari.

Quanta audiuimus & cognouimus ea de zelo viri, & vltione inimicorum, cum tamen esset suavis & mitis, & multæ misericordiæ omnibus necessitatem patientibus.

Qui quasi vnus omnium parens, viuebat omnibus: quasi gallina pullos suos, sic fouebat omnes, & in velamento alarum suarum protegebat. Non sexus, non ætas, & non conditio discernebatur, aut persona: deerat nemini, expanso omnibus gremio pietatis. De quacunque tribulatione clamaretur ad eum, propriam reputabat, nisi quòd in sua patiens, in aliena compatiens erat, plerunquè & impariens. Nonnunquam si quidem repletus zelo, pro alijs in alios mouebatur, vt eripiens inopes, & reprimens fortes, consuleret proinde omnibus in salutem. Itaque irascebatur, sed nè irascente peccaret, iuxta illud de Psalmo: Irascimini, & nolite peccare: non ira illi, sed ipse animo dominabatur. Erat suum et potis. Sanè victor sui, ira superari non poterat. Ira eius, in manu eius. Vocata veniebat, exiens, non erumpens: nuru, non impetu, ferebatur. Non vrebatur illa, sed vtebatur. Magna illi tam in hoc, quam in cunctis vtriusque hominis sui motibus regendis vel cohibendis, censura diligètia, & circumspectio multa. Non ita omnibus intendebat, vt se solum exponeret, solum curæ exciperet generali. Erat & sui sollicitus. Seipsum custodiebat. Ità deniquè torus suus, & totus omnium erat, vt nec charitas à custodia sui, nec proprietates ab vtilitate cõmuni eum impedire vel retardare in aliquo videretur. Si videres hominem medijs immersum turbis, & implicitum curis, diceres patriæ natum, non sibi. Si videres hominè solum, & secum habitantem, putares soli viuere Deo & sibi.

Sine turbatione versabatur in turbis: sine ocio tempus, quod ocio dederat, transigebat. Quomodò ociosus, quando exercebatur in iustificationibus Domini? Nam etsi habebat tempus liberum à necessitatibus plebium, non tamen à sanctis meditationibus feriatum, non orandi studio, non ipso ocio contemplandi. Sermo illi in tempore ocij aut ferius, aut nullus. Ad spectus eius aut officiosus, aut demissus, & cohibitus intra se. Nempe (quod non mediocri laudi inter sapientes ducitur) oculus eius in capite eius, nusquam auolans, nisi cum virtuti paruisset. Ritus aut indicans charitatis, aut prouocans: rarus tamen & ipse. Equidem interdum eductus, excussus nunquam: qui ita nunciaret cordis lætitiã, vt ori gratiam non minueret, sed auerteret. Tam modestus, vt leuitatis non posset esse suspectus: tantillus tamen, vt hilarem vultum ab omni tristitiã neuo vel nubilo vindicare sufficeret. O munus perfectum, o holocaustum pingue, o obsequium gratum mente & manu. Quam bonus odor Deo in orationibus ociosi, quam bonus hominibus in sudoribus occupati.

Pro huiusmodi ergò dilectus à Deo & hominibus, non immeritò hodiè Malachias in consortium Angelorum recipitur, re adeptus, quod nomine dicebatur. Et quidem antè Angelus erat non minùs puritate, quam nomine: sed nũc felicius gloriosi in eo interpretatio nominis adimpletur, quando pari cum Angelis gloria & felicitate lætatur. Congratulemur itaque fratres, congratulemur, vt dignum est, patri nostro: quia & pium est, defunctum plangere Malachiam: & pium magis, Malachiæ congaudere viuenti. Nunquid non viuit? Et beatè. Nimirum visus est oculis insipientium mori: ille autem est in pace. Deniquè iam conciuus sanctorum & domesticus Dei, psallit pariter & agit gratias, dicens: Transiuimus per ignem & aquam, & induxisti nos in refrigerium. Transiuit planè viriliter, & feliciter pertransiuit. Verus Hebraus pascha celebravit in spiritu, & nobis transiens loquebatur: Desiderio desideravi hoc pascha māducare apud vos. Transiuit per ignem & aquam, quem nec tristitia frāgere, nec

Sciētia, zeli moderatrix.

Riuulus excreuit subito in fluuium.

Gallinæ euangelicæ comparatur Malachias Episcopus.

Psal. 4.

Ira vt visus sit S. Malachias.

Et sibi, & alijs intectus est torus.

Magna perfectio.

Eccl. 2.

Ritus eius.

Sap. 3.

Psal. 65.

nec detinere mollia poterunt. Lætetur, quòd Angelus noster ascendit ad ciues suos, pro filijs captiuitatis legatione fungens, corda nobis concilians beatorum, vota illis intimans miserorum. Lætetur, inquam, & exultemus, quia celestis illa curia ex nobis habet, cui sit cura nostrà, qui suis nos protegat meritis, quos informauit exemplis, miraculis confirmauit.

Vide quid
sacri in ca-
elis præsent
nobis.

Sanctus pontifex, qui in spiritu humilitatis hostias pacificas cælis frequenter inue-
xerat, hodiè per semetipsum introiuit ad altare Dei, ipse hostia & sacerdos. Migrante
sacerdote, sacrificij ritus in melius mutatus est, fons lachrymarum siccatus est, holo-
caustum omne conditum in lætitia & exultatione. Benedictus Dominus Deus Mala-
chiæ, qui tanti pontificis ministerio uisitauit plebem suam, & nunc assumpto eo in
sanctam ciuitatem, tantæ recordatione suauitatis nostram non desinit consolari ca-
ptiuitatem. Exultet in Domino spiritus Malachiæ, quòd leuatus pondere corporeæ
molis, nulla iam sæculenta vel terrena materia prægrauatur, quò minus tota alacri-
tate ac uiuacitate corpoream omnem & incorpoream transiens creaturam, pergat
totus in Deum, & adhærens illi, vnus sit cum eo spiritu in æternum.

1. Cor. 6.

Domum istam decet sanctitudo, in qua tantæ frequentatur memoria sanctitatis.
Sanctæ Malachiæ, serua eam in sanctitate & iustitia, misertus nostrì, qui inter tot &
tantas miseras memoriam abundantie suauitatis tuæ eruistis. Magna est super
te diuina dispensatio pietatis, qui te paruum fecit in oculis tuis, magnum in suis, qui
magna fecit per te, saluans patriam tuam: magna fecit tibi, introducens te in gloriam
suam. Festiuas tua, quæ meritò tuis virtutibus uotiuæ impenditur, tuis nobis efficia-
tur meritis & precibus salutaris. Gloria sanctitatis tuæ, quæ à nobis frequentatur, con-
tinuatur ab Angelis, sic erit nobis dignè incunda, si fuerit & fructuosa. Liceat nobis
aliquas, te migrante, retinere reliquias de fructibus spiritus, quibus onustus ascendis,
qui in tuo hodiè tam delicioso conuiuio congregamur.

Obserua, ut
virtutis in-
uocet S. Ma-
lachiæ.

S. Malachiæ
festiuas.

Esto nobis, quæsumus, Malachia sanctæ, alter Moyses, vel alter Elias, impartiens &
tu de spiritu tuo nobis: ipsorum siquidem in spiritu & uirtute uenisti. Vita tua, lex
vitæ & disciplina: mors tua, mortis portus, & porra vitæ: memoria tua, dulcedo sua-
uitatis & gratiæ: præsentia tua, corona gloriæ in manu Domini Dei tui. O oliua fru-
ctifera in domo Dei, o oleum lætitiæ ugens & lucens, fouens beneficijs, coruscans
miraculis: fac nos eius, qua frueris, lucis suauitatisque participes. O odoriferum li-
lium, in æternum ante Dominum germinans & florens, & spargens ubique uiuificum
suauitatis odorem: cuius apud nos memoria in benedictione est, apud superos præ-
sentia in honore: da canentibus te tantæ plenitudinis participio non fraudari. O lu-
minare magnum, & lux in tenebris lucens, signorum radijs & meritorum illuminans
carcerem, lætificans ciuitatem: fuga de cordibus nostris, uirtutum splendoribus te-
nebras uitiorum. O stella matutina, eo cæteris clarior, quo Deo uiciniore, similiore soli,
dignare præire nobis, ut & nos in lumine ambulemus, quasi filij lucis, & non filij te-
nebrarum. O aurora diescens super terram, sed superiores cæli plagas lux meridiana
perlustrans: recipe nos in consortio luminis, quo illuminatus & latè foris lucet, & in-
tùs suauiter ardet: Præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu
sancto uiuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Num. 11.
4. Reg. 2.
S. Malachiæ
encomion.

VITA SANCTI LEONARDI CONFES- SORIS, PER E. LAUR. SVRIVM EX MS.

codicibus præsiuis descripta.

BATUS Leonardus sub Athanasio Imperatore in Gal-
lijs natus est. Parentes claros habuit, & magnæ apud Clo-
doueum Regem dignitatis & authoritatis. Clodoueus is
primò paganus fuit, sed ad beati Remigij Episcopi prædi-
cationem, Christiana religione initiatus est: & ut graues
affirmant testes, Leonardum puerum è sacro baptismatis
fonte suscepit, quòd parentes eius in primis charos habe-
ret. Postquam autè Leonardus puer adolescentiæ robur
adeptus est, noluit Regi terreno militare, ut fecerant ma-
iores eius: sed spiritu diuino promptus, ad beatissimum
Remigium Episcopum imitandum se contulit. Cuius salu-
tares

Nonèbris 6.
Cap. 1.
Clodonens
Rex credit
in Christu.

L tares

SURIVS

RVII
5